

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PEDAGOGIKY

SPOLUPRÁCE MŠ CHOTÍKOV A RODINY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lenka Polívková

Studijní program: Předškolní a mimoškolní pedagogika

Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: MgA. Eva Gažáková

Plzeň, 2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 2016

.....
vlastnoruční podpis

Na tomto místě bych ráda upřímně poděkovala své vedoucí bakalářské práce MgA. Evě Gažákové za ochotu, trpělivost, cenné odborné rady, náměty, připomínky, čas a lidský přístup při zpracování této bakalářské práce.

OBSAH

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	2
ÚVOD	3
1 RODINA	4
1.1 FUNKCE RODINY	5
1.2 VÝCHOVNÉ STYLY	9
1.3 SPECIFIKA DNEŠNÍCH RODIČŮ	11
2 MATEŘSKÁ ŠKOLA	12
2.1 VZDĚLÁVÁNÍ V MŠ.....	14
3 SPOLUPRÁCE RODINY A MATEŘSKÉ ŠKOLY	15
3.1 NEDIREKTIVNÍ SPOLUPRÁCE	17
4 MŠ CHOTÍKOV	23
4.1 FORMY SPOLUPRÁCE MŠ CHOTÍKOV	24
5 VÝZKUMNÁ ČÁST.....	31
5.1 CÍL VÝZKUMU	31
5.2 METODY	31
5.3 ÚČASTNÍCI A REALIZACE VÝZKUMU	32
6 VÝSLEDKY ŠETŘENÍ	33
6.1 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	33
6.2 VYHODNOCENÍ ROZHOVORU S UČITELKAMI MŠ CHOTÍKOV.....	51
7 ZÁVĚR	55
RESUMÉ	56
SEZNAM LITERATURY	56
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	58
SEZNAM PŘÍLOH	59
PŘÍLOHY	I

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

MŠ – Mateřská škola

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní výchovu

ŠVP – Školní vzdělávací program

Úvod

Současná mateřská škola se výrazně odlišuje od mateřské školy, kam jsem chodila já a rodiče dnešních dětí. V dobách socialismu se obvykle styk s rodinou omezoval na rodičovské schůzky a besídky. Základním rozdílem minulého a současného pojetí je přijetí dětí a rodičů jako rovnocenných partnerů.

V teoretické části se zabývám rodinou, ve které probíhá prvotní socializace dítěte, a její funkcí. Úkolem mateřské školy je vhodným způsobem doplňovat rodinnou výchovu dítěte. Společným úkolem rodiče a pedagogů MŠ je hledání optimální cesty pro vzdělávání dítěte. Nalezení a zajištění efektivního a pro obě strany akceptovatelného způsobu zapojení zákonných zástupců dítěte do vzdělávacího procesu formou spolupráce je jedním z nejdůležitějších úkolů mateřské školy. Hledají se způsoby komunikace na bázi partnerství.

Cílem mé práce je zjistit, jestli jsou formy spolupráce uskutečňované v Mateřské škole Chotíkov přínosné a zda jsou s nimi rodiče spokojeni. Po prostudování odborné literatury doplnit námi běžně užívané metody a formy o další možnosti, které by bylo vhodné v našem zařízení uplatnit. Vyhodnocení rozhovorů a dotazníků prokáže míru spokojenosti, preferování určitých druhů komunikace. Zjištění, která z průzkumu vyplynou, budou cenným východiskem pro možnost dalšího zkvalitnění mé práce ve výše uvedených oblastech.

1 RODINA

Dítě se během svého vývoje setkává s několika skupinami lidí, kteří jsou pro něj významní, a jeho budoucí život v různé míře a různým způsobem ovlivní. V první řadě je to rodina, posléze i mateřská škola, která je místem setkávání nejen s vrstevníky, ale i s pedagogy.

Rodina je: „nejstarší společenská instituce. Plní socializační, ekonomické, sexuálně-regulační, reprodukční a další funkce. Vytváří určité emocionální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu.“ (Průcha, Walterová, Mareš 2013, s. 248).

Nukleární rodinu, kterou tvoří nejbližší příbuzní, což jsou **oba rodiče a děti**, označují Průcha, Walterová, Mareš (2013) za nejběžnější model. Ten se v posledních desetiletích významně proměňuje. Kromě rodiny úplné se mnohem častěji můžeme setkat s rodinou neúplnou, nevlastní a náhradní. Současné pojetí se přiklání k chápání rodiny jako sociální skupiny nebo společenství, které žije ve vlastním prostoru (domově), uspokojuje potřeby jejích členů a poskytuje dětem péči a základní jistoty.

Sociální život dítěte začíná doma, v rodině. Zde vzniká významná pevná vazba mezi dítětem a hlavní osobou, která o dítě většinu času pečuje. Nejčastěji je to vazba s matkou. Mladší děti tráví více času doma a v nejbližším okolí. Rodinné prostředí je pro ně místo, kde se dobře cítí. Rodina a domov mají také rozhodující vliv na psychický vývoj dítěte, a to nejen v době, kdy vyrůstá v rodinném kruhu, ale i později, kdy přichází do výchovné instituce a seznamuje se s vrstevníky a dalšími dospělými osobami. Dalo by se tedy říci, že rodina je díky své specifitě a univerzálnosti jedinečná a nenahraditelná instituce. Jak uvádí Opravilová (2016), je prvním prostředím, se kterým se dítě setkává a které se pro něj stává závazným modelem.

Socializaci můžeme považovat za proces, který probíhá po celý život.

Socializaci probíhající v rodině rozděluje Helus (2007) na:

- **primární** – ta zahrnuje kontakt se společností a kulturou, vliv a příklady rodiny, díky kterým dítě rozvíjí vztahy k sobě samému, druhým lidem, věcem

- **sekundární** - ve které sehrává významnou úlohu škola. Do této socializace se promítají jak pozitivní, tak i negativní efekty rodinného působení, které zanechávají závažné důsledky.

Na základě prvních sociálních zkušeností získaných v rodině dochází k **formování osobnosti** dítěte.

Každá rodina je jiná, má svá specifika. V rodině si dítě osvojuje základní normy svého chování, učí se základním rolím a seznamuje se s dovednostmi, bez kterých se v dospělosti neobejde.

Rodinné prostředí je považováno za nejvýznamnější zdroj vlivů formující vývoj jedince. Působí na základní psychické, tělesné a sociální charakteristiky vývoje dítěte od narození, až mnohdy do období dospělosti (Průcha, Walterová, Mareš 2013, s. 249).

Lze tedy říci, že rodina a rodinné prostředí vytváří výchozí podmínky pro rozvoj osobnosti dítěte i jeho vzdělávací úspěšnosti.

1.1 FUNKCE RODINY

Mimořádně důležitým úkolem rodiny je realizovat svou funkčnost vůči dítěti.

Helus (2007) uvádí **10 základních funkcí**, které by měla rodina splňovat, a které mají zásadní význam pro zdravý vývoj dítěte a pro jeho úspěšnou socializaci:

1. Uspokojení základních, primárních potřeb dítěte v raných stádiích jeho života

Biopsychické potřeby (jídlo, pití, pohodlí, pohyb ...), rané psychické potřeby bezpečí, pravidelný životní rytmus, láska, přiměřené množství a intenzita podnětů. Pokud se daří v rodině všechny tyto potřeby uspokojovat, přístup k dítěti je individualizovaný, šetrný a trpělivý, dítě chce mít s tímto nejbližším okolím co nejvíce společného. Vše toto vyvolává v dítěti nové a další pozitivní zážitky a zkušenosti. Vznikají tak i optimální podmínky pro ranou aktualizaci potencialit rozvoje.

V případě, že pro dítě není vytvořené láskyplné, bezpečné a klidné prostředí, dítě se bojí a mnohem méně se spontánně projevuje. Potentialita rozvoje se pak aktualizuje v menší míře.

2. Uspokojení potřeby organické přináležitosti dítěte

Jedná se o potřebu domova, potřebu „mít svého člověka“ (svou matku, svého otce) a identifikovat se s ním. Bezmezná důvěřivost, kterou si dítě vytvoří k rodičům a rodině, je základem pro vytváření základní životní jistoty.

Tam, kde je rané neproblematizované uspokojování potřeby organické přináležitosti narušeno, vznikají zárodky poruch a brzdění osobnostního rozvoje.

3. Poskytnutí akčního prostoru pro aktivní projev, činnou seberealizaci, součinnost s druhými

Dítě potřebuje zažít, že něco umí, dovede, zvládne a svým jednáním se sblíží s lidmi, obohacuje život sobě i druhým.

4. Uvádění do vztahu k věcem rodinného vybavení

Utváření vztahu k zařízením domácnosti, přístrojům a nástrojům, cenným předmětům. Dítě je vedeno, aby tyto předměty chápalo jako hodnoty, které jsou pro členy domácnosti důležité. Pozoruje je, jak se o ně starají a jak s nimi zacházejí. Má už také své osobní věci, o které se musí starat, chránit je, naučit se půjčovat je. To napomáhá vytváření další životní osy „já mám“, „my máme“.

5. Určování prvopočátečního prožitku sama sebe jako chlapce/dívky

Tomu napomáhají vzory otce a matky, babičky a dědečka.

6. Působení vzorů a příkladů rodiny

Jedná se o napodobování chování a jednání otce a matky. Rodiče se do dítěte dokáží vcítit a to má pak touhu to oplácet a uplatňovat v životě dál.

7. Upevňování a rozvoj vědomí povinnosti, zodpovědnosti, ohleduplnosti a úcty

Tato forma se významně rozvíjí při přirozeném zapojování dítěte do společenských činností rodiny (herních, pracovních, zájmových, rekreačních).

8. Poznávání a pochopení mezigeneračních vztahů

Dítě poznává a učí se lépe chápat lidi různého věku, založení i postavení (vztah s prarodiči, sourozenci, strýci, tetami), probíhá včleňováním do těchto vztahů.

9. Navození představy o širším okolí, společnosti a světě

Pro dítě je nesmírně důležité i seznámení se s profesemi, občanskými povinnostmi, postavením se problémům a pokušení prostřednictvím rodičů, prarodičů, starších sourozenců, příbuzných a přátel rodiny.

10. Vyrůstání v rodinném prostředí, kde se mohou svěřit, budou vyslyšeni, dostanou vysvětlení, radu, pomoc, naleznou útočiště

Tato významná funkce se uplatňuje zejména při vstupu do školy, prvních zklamáních, neúspěchu, krizích. Harmonické rodinné zázemí přispívá k lepšímu překonávání obav a nejistot.

Rodina, která by zcela beze zbytku splnila všech 10 funkcí, by byla spíše ideálem. V reálném životě se alespoň s dočasnými problémy setká každá. Podle toho, jakým způsobem dokáže na problémy reagovat a vyrovnat se s nimi, rozděluje ji (Helus, 2007) **podle funkčnosti vzhledem k dítěti** do následujících kategorií:

1. Stabilizované rodiny

Jedná se o rodiny, které zajišťují dětem kvalitní socializační podmínky ve všech 10 oblastech.

2. Funkční rodiny s přechodnými, více či méně vážnými problémy

Tyto rodiny si dovedou s problémy poradit samy, vyřešením problému se aktéři zocelují pro život.

3. Rodiny problémové

Problémy v rodině jsou natolik závažné, že brání kvalitnímu plnění jejich funkcí. Vyhledaná pomoc bývá sice zaměřená zejména na pomoc dětem, obvykle však nastavené změny fungují jen dočasně, výsledek tedy není dostatečně efektivní.

4. Rodiny dysfunkční

V takovýchto rodinách dochází k dlouhodobému narušení funkcí rodiny, které nejsou schopny nalézt a uplatnit vhodné řešení problémů. Stav vede k ohrožení dětí, traumatickým následkům, je nutný zásah institucí.

5. Rodiny afunkční

Rodina, která neplní svoji funkci, dítěti vážným způsobem škodí a ohrožuje jeho další vývoj. Snaha o ponechání dítěte v takto poškozené rodině je kontraproduktivní, na místě je zbavení zákonných zástupců rodičovských práv a umístění dětí do dětského domova nebo náhradní rodinné péče.

V mateřských školách je potřeba s dětmi, v jejichž rodinách se s přechodnými či dokonce trvalými problémy potýkají, pracovat citlivě a být jim oporou. Abychom dětem i jejich rodičům mohli včas a správnou formou poskytnout účinnou pomoc, je důležité orientovat se v nejčastějších příčinách problémů, v jejich projevech, typech rodin, kde k problémům dochází a v neposlední řadě být napojeni na státní i neziskové organizace, které by byly schopny být nápomocny při řešení závažných problémů.

K tomu nám může dopomoci i znalost charakteristiky těchto rodin. Například Helus (2007).

1. Nezralá rodina – rodičům chybí dostatek životních zkušeností, aby mohli vytvořit dostatečné zázemí pro dítě.

2. Přetížená rodina – rodiče mají o výchovu zájem, avšak jejich přetíženost se promítá do způsobu soužití a snižuje psychologickou funkci rodiny vzhledem k dítěti.

3. Ambiciózní rodina – rodiče upřednostňují uspokojování potřeb, které se váží k jejich uplatnění, vzestupu a seberealizaci, na úkor osobnosti dítěte.

4. Perfekcionistická rodina – rodiče vyžadují po dítěti podávání vysokých výkonů a perfektních výsledků. Dítě je vystavováno permanentní zátěži. Při selhání prožívají obě strany zklamání. Dětem hrozí vážné poruchy vývoje včetně narušení jejich citového zázemí.

5. Autoritářská rodina – vztahy k dítěti jsou omezeny na neustálé přikazování a zakazování (dirigování). Není přihlíženo k potřebě dítěte samostatně rozhodovat a nést zodpovědnost.

6. Rozmazlující rodina – dítěti je vždy vyhověno, není připraveno nést zodpovědnost, přiznat svůj omyl či nedostatek.

7. Nadměrně liberální a improvizující – rodiče neuplatňují žádné jasné výchovné cíle, chybí řád. Dítě má nadmíru volnosti, kterou neumí využít, spíše ji zneužívá.

8. Odkládající rodina – rodiče odkládají dítě, kdykoliv je to možné, k prarodičům, známým, každému, kdo je ochoten pohlídat. Dítě si neupevňuje svůj vztah k domovu a svým věcem, k formování povinností. Hrozí zde nebezpečí citového strádání a nevytvoření sociálních návyků.

9. Disociovaná rodina – jsou vážně narušeny vnější nebo vnitřní vztahy rodiny, popřípadě oboje.

Každá rodina je jiná a má jiné potřeby. Někteří rodiče spolupráci a pomoc při výchově svých dětí vyhledávají. Jsou ale i tací, kteří se straní nebo se dokonce spolupráci brání. Je pak jen na schopnosti učitelek v mateřských školách, aby správným přístupem k dětem z problémových rodin zajistily vhodné kompenzace možných dopadů na správný vývoj dětí.

1.2 VÝCHOVNÉ STYLY

Rodiny používají při výchově dětí různé výchovné styly. Jsou součástí životního stylu a dají se považovat za relativně stabilní charakteristiku rodiny. Jsou do značné míry ovlivněny rodinou a prostředím, ve kterém vyrůstali sami rodiče. Výchovné styly mají dopad i na spolupráci a komunikaci MŠ s rodiči.

Výchova je: „Proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji. Různá pojetí výchovy byla ovlivněna sociokulturními podmínkami, odlišnými koncepcemi pojetí člověka, akcentací jednotlivých stránek výchovného procesu.“ (Průcha, Walterová, Mareš 2013, s. 345)

Vymezením typů výchovných stylů se zabýval například Lewin (1936). Ten je rozdělil do tří kategorií a popsal následně:

- **autoritativní** (autokratický, dominantní) je charakteristický rozkazy, hrozbami, tresty, umožňuje malý prostor pro samostatnost a iniciativu dítěte
- **liberální** (svobodný, volný) neklade požadavky a nepožaduje jejich důsledné plnění, neurčuje dětem hranice
- **demokratický** (spolupracující, partnerský) podporuje vlastní iniciativu dítěte, dává prostor pro samostatné rozhodování

Možný (2006) uvádí, že v naší společnosti se můžeme setkat se dvěma typy výchov. Tradiční a liberální.

- **tradiční styl** dává rodičům právo i povinnost přenášet na dítě svůj hodnotový systém a představy o správném životě. Stává se však, že pokud dítě názory, hodnoty a postoje výhradně přejímá, není pak schopno samostatně se rozhodovat. Existuje modernější verze tradiční výchovy - demokratická, která připouští názory a rozhodování dítěte.
- **liberální styl** ponechává rozhodování na dítěti. Dospělí pouze dohlíží, aby byl dítěti volný výběr umožněn.

Takto zase rozlišuje výchovné styly podle citového vztahu rodičů k dítěti Matějček (1992):

- **zavrhování dítěte**, lhostejnost, zanedbávající výchova
- **okouzlení dítětem**, rozmazlující výchova, hyperprotektivní, protekční
- **perfekcionalistická**, úzkostná výchova

V dimenzionálním modelu způsobu výchovy uvádí základní kritérium formy emočního vztahu Gillernová (2003) a to:

- **kladný emoční vztah**
- **střední emoční vztah** (záporně-kladný vztah tzv. dvojí vazby, ambivalentní vztah)

- **záporný emoční vztah**

Stejně jako v rodinách, můžeme nalézt různé výchovné styly i u učitelek v mateřských školách. V naší mateřské škole preferují učitelé demokratický styl vedení. Ten je pro spolupráci s dítětem nejvhodnější. Jak již bylo zmíněno, tento styl podporuje vlastní iniciativu dítěte a vede jej k samostatnému rozhodování.

1.3 SPECIFIKA DNEŠNÍCH RODIČŮ

V dnešní době je často prioritou mladých lidí kariéra, cestování, finanční a materiální zajištění.

K zakládání rodin tedy dochází ve vyšším věku, než tomu bylo dříve. Tento trend se potvrdil i výstupy z vyhodnocení dotazníkového šetření. Také se snížil počet rodin spojených manželským svazkem. Mezi specifika dnešních rodin patří podle Opravilové (2016) i vysoká rozvodovost. Mnoho dětí vyrůstá v neúplných rodinách. Je jim z různých důvodů zakazováno stýkat se s prarodiči, či širším příbuzenstvem. Také styl výchovy se mění. V současnosti je preferován liberální styl. To však z mého pohledu nese za následek to, že mnoho dětí si neví s volností, která je jim poskytována, rady. Při jakémkoliv stylu výchovy by měly být dětem dány určité hranice.

Výrazným problémem dnešní doby je, že rodiče netráví s dětmi tolik času jako dříve. Během týdne tráví děti většinu dne v mateřské škole. V domácím prostředí pak dobu určenou k volné hře a společným činnostem rodiny zabere sledování televize, hraní si na počítači či společné činnosti se sourozenci. Díky omezené komunikaci s rodiči a tím zmenšené možnosti nápodoby z rodiny klesá úroveň vyjadřovacích schopností současných dětí. Toto je jedním z důvodů, které nás vedou ke snaze vytvořit pro rodiče a děti nové možnosti spolupráce a partnerství.

2 MATEŘSKÁ ŠKOLA

Mateřská škola je po rodině dalším socializačním prostředím, do kterého dítě přichází. Také je hned na druhém místě při porovnání, kde tráví dítě nejvíce času. Proto je pro správný rozvoj dítěte tak důležité, aby mateřská škola a rodina spolupracovaly.

Mateřská škola musí zvládnout reagovat na velké množství výchovných stylů, které jsou v rodinách uplatňovány. Pro efektivní spolupráci je nutné pochopit změny, kterými prochází celá společnost. Jsou jimi nejen změny ve vzdělávání, ale i nové jevy rodinného života.

Mateřská škola je: „Školské zařízení navazující na výchovu dětí v rodině a v součinnosti s ní zajišťující všestrannou péči dětem zprav. ve věku od 3 do 6 let.“ (Průcha, Walterová, Mareš 2013, s. 148)

Úkolem institucionálního **předškolního vzdělávání** je dle RVP PV (2004) doplňovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ni pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení. Předškolní vzdělávání má smysluplně obohacovat denní program dítěte v průběhu jeho předškolních let a poskytovat dítěti odbornou péči. Mělo by usilovat, aby první vzdělávací krůčky dítěte byly stavěny na promyšleném, odborně podepřeném a lidsky i společensky hodnotném základě, a aby čas prožitý v mateřské škole byl pro dítě radostí, příjemnou zkušeností a zdrojem dobrých a spolehlivých základů do života i vzdělávání.

V předškolním věku dochází také k rozvoji mnoha důležitých vlastností ve vztahu k druhým dětem. Těmto vlastnostem se říká prosociální. Takové chování je zaměřeno na dobro druhých. (Průcha, Walterová, Mareš 2013) Dítě se v předškolním věku učí přizpůsobovat požadavkům, které na něj mateřská škola klade, a tím si osvojuje nové sociální dovednosti. Musí zvládnout přizpůsobení se novému prostředí, skupině lidí, osvojování nových sociálních zkušeností. Je důležité, aby v tomto procesu fungovaly škola a rodina jednotně, jako partneři. Vzájemnou spoluprací lze dítěti tento proces usnadnit. Při pohledu do historie předškolního vzdělávání zjistíme, že tomu vždy tak nebylo.

Začátkem 19. století měla zařízení pro děti pouze sociální charakter. Sloužila rodičům, kteří museli odjíždět za prací, k pouhému ohlídání dětí. Postupně docházelo ke

snaze dát těmto zařízením i charakter výchovný. První takovéto instituce měly různé názvy. Jednalo se o dětince, opatrovny, azyly, dětské domy.

Za předchůdkyni dnešní mateřské školy můžeme považovat tzv. Kindergarden neboli Dětskou zahrádku. V roce 1840 ji založil Friedrich Fröbel. Specializoval se na předškolní výchovu. Jako učební pomůcky využíval tzv. "dárky", které sám vyráběl. U nás se předškolní výchovou zabýval Jan Vlastimír Svoboda. Zpracoval metodiku předškolní výchovy. Představitelkami reformního hnutí ve vývoji mateřských škol byly Anna Süssová a Ida Jarníková. Prosazovaly volnou hru a zaměřovaly se i na uspořádání prostředí. Sepsaly osnovy, podle kterých předškolní zařízení fungovala. Tyto osnovy byly postupně upravovány od roku 1948 až do roku 1984, kdy vznikl „Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy“. Byl v něm prosazován frontální a kolektivní přístup, a to bez ohledu na potřeby jednotlivých dětí. Společenské zájmy byly povýšeny nad potřeby jedince. Všechny mateřské školy měly přesně daný režim dne, který musely striktně plnit. (Oprailová, 2002)

Formy výuky v současné mateřské škole podporují a respektují individualitu každého jedince, jeho potřeby, zvláštnosti a zájmy. **Mateřské školy po roce 1990** otevřely svou práci rodinám. Do našeho výchovně vzdělávacího působení se prosazuje i velké množství alternativních směrů. Přijetím zákona číslo 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání se mateřské školy stávají výchovnou i vzdělávací institucí. Vzdělávání a výchova jsou uskutečňovány podle RVP PV.

Individuální přístup v mateřských školách ztěžují vysoké počty dětí, které jsou MŠ nuceny, většinou z ekonomických důvodů, přijímat. Pokud by měl být individuální přístup optimální, musel by se počet dětí na třídu snížit. V současných podmínkách je velmi namáhavé navazovat a efektivně udržovat kontakt a spolupráci s každou rodinou. To platí i o kvalitě vzdělávání. Přesto se učitelky snaží volbou vhodných metod a forem vysokých vzdělávacích i výchovných kvalit dosahovat.

2.1 VZDĚLÁVÁNÍ V MŠ

Rodiče i zájemci stran veřejnosti se mohou seznámit s programem konkrétní mateřské školy ve volně přístupném závazném dokumentu, který se jmenuje Školní vzdělávací program. Mají tak možnost již před zápisem svého dítěte do mateřské školy zjistit, zda splňuje jejich představy o formách a metodách výchovy a vzdělávání jejich dítěte, popřípadě spolupráce, která by vedla k vytvoření dobrých vztahů.

V současné době probíhá **vzdělávání podle dvouúrovňového kurikula**. První úroveň tvoří závazný RVP PV, ze kterého vychází jednotlivé mateřské školy při tvorbě druhé úrovně kurikula - Školních vzdělávacích programů (ŠVP). Tento program pak zohledňuje specifika jednotlivých zařízení a jejich možnosti. Školní vzdělávací program je pedagogům, rodičům i široké veřejnosti volně přístupný dokument.

Školní kurikulum (ŠVP) lze rozdělit podle Walterové (1994) do tří základních oblastí.

- Formální kurikulum, kam patří základní směřování školy, cíle, obsah, prostředky a organizace, získání předpokládaných dovedností.
- Neformální kurikulum, kam spadají společné aktivity celé školy, spolupráce s rodiči (tedy téma této práce), mimoškolní činnosti, nabídka pro veřejnost (např. dětská knihovna)
- Skryté kurikulum, kam se začleňuje prostředí školy a jeho vybavenost, zásady pro stravování, vzdělání učitelů (jejich zájmy, studium, personální klima školy).

V RVP PV (2004) jsou vymezena kritéria souladu rámcového a školního vzdělávacího programu. Přesto, že ŠVP jsou specifické pro jednotlivé mateřské školy, musí respektovat a splňovat stanovené požadavky. Patří k nim i spolupráce s vnějšími partnery, na kterou je moje bakalářská práce zaměřena.

Nejdůležitějšími vnějšími partnery pro mateřskou školu jsou rodiče (zákonní zástupci) dětí. Rodina společně se školou plní významné výchovné funkce, které se navzájem doplňují. Tato spolupráce je zaměřená na dosažení společného cíle.

3 SPOLUPRÁCE RODINY A MATEŘSKÉ ŠKOLY

Metody a formy spolupráce rodiny a mateřské školy nejsou ve všech předškolních zařízeních stejné. Některé mateřské školy se jí pokud možno vyhýbají, jiné ji považují za důležitou a neodmyslitelnou součást výchovného a vzdělávacího procesu. Stejně tak je tomu i u rodičů. Škola má jen velmi omezené možnosti, jak rodiče ke spolupráci přimět. I přesto se o to musí stále pokoušet.

V **Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání** (Smolíková a kolektiv 2004, s. 33) jsou uvedeny podmínky, při jejichž splnění je spoluúčast považována za vyhovující. Jsou definovány následovně:

- Ve vztazích mezi pedagogy a rodiči panuje oboustranná důvěra a otevřenost, vstřícnost, porozumění, respekt a ochota spolupracovat. Spolupráce funguje na základě partnerství.
- Pedagogové sledují konkrétní potřeby jednotlivých dětí, resp. rodin, snaží se jim porozumět a vyhovět.
- Rodiče mají možnost podílet se na dění v mateřské škole, účastnit se různých programů, dle svého zájmu zde vstupovat do her svých dětí. Jsou pravidelně a dostatečně informováni o všem, co se v mateřské škole děje. Projevili-li zájem, mohou se spolupodílet při plánování programu mateřské školy, při řešení vzniklých problémů apod.
- Pedagogové pravidelně informují rodiče o prospívání jejich dítěte i o jeho individuálních pokrocích v rozvoji i učení. Domlouvají se s rodiči o společném postupu při jeho výchově a vzdělávání.
- Pedagogové chrání soukromí rodiny a zachovávají diskrétnost v jejích svěřených vnitřních záležitostech. Jednají s rodiči ohleduplně, taktně, s vědomím, že pracují s důvěrnými informacemi. Nezasahují do života a soukromí rodiny, varují se přílišné horlivosti a poskytování nevyžádaných rad.
- Mateřská škola podporuje rodinnou výchovu a pomáhá rodičům v péči o dítě; nabízí rodičům poradenský servis i nejrůznější osvětové aktivity v otázkách výchovy a vzdělávání předškolních dětí.

V některých mateřských školách přetrvává přežitý styl práce, přestože RVP PV vyhovující podmínky spolupráce jasně vymezuje.

Před rokem 1989 se v programech práce, které byly pro všechny mateřské školy povinné, píše o požadavcích na spolupráci s rodinou. Jak uvádí Kořátková ve své knize *Dítě a mateřská škola* (2008), skutečnost však byla jiná. Pro komunikaci s učitelkami měli rodiče vymezen čas na plánovaných třídních schůzkách. Ty bývaly dvakrát za školní rok. Prostory, kam směli rodiče vstupovat, byly jasně vymezeny. Vstup do třídy nebyl rodičům povolen. Tu jim bylo povoleno navštívit pouze v případě oznámených třídních schůzek a besídek. V mých vzpomínkách na mateřskou školu nesmazatelně zůstaly zkušenosti s nucením do jídla, do spánku, sezením s rukama za zády, stáním v rohu „na hanbě“ atd. Vše se dělalo na povel.

Pokud docházelo ke komunikaci učitelky s rodiči, týkala se stížností na chování dítěte. Za spolupráci zmiňované doby by se dalo považovat opravování hraček rodiči nebo společné brigády při úklidu školní zahrady. Kromě besídek se nekonal žádný typ školní akce, na kterou by byli rodiče přizváni.

Dnešní rodiče mají ke spolupráci mnohem víc příležitostí. Ty pak z různých důvodů využívají či nikoli.

Počátkem skutečné spolupráce rodiny a mateřské školy je okamžik výběru předškolního zařízení rodiči. Při zápisu dětí do mateřské školy dochází k úplně první a mnohdy rozhodující komunikaci rodiče a pedagoga. Pedagog se zajímá o zájmy, zvyklosti a dovednosti dítěte. Informace poskytnuté rodiči pomohou učitelkám lépe poznat zvyklosti dítěte, jeho návyky a částečně i způsob výchovy. Partnerství s rodičem přináší učitelce možnost lépe poznat dítě. Rodiče by měli dostat před nástupem svého dítěte do mateřské školy dostatek informací. Například - jak mateřská škola funguje, vše o jejím provozu, režimu dne, měli by mít možnost seznámit se s prostory školy.

Může se stát, že rodiče nemají dobré zkušenosti z doby jejich docházky do mateřské školy. Je dobré jejich obavy rozptýlit a ukázat, že ta dnešní již funguje jinak. Dostatek informací a vstřícnost učitelek určitě navodí dobrý základ k pozdější spolupráci a pro vznik vzájemné důvěry.

3.1 NEDIREKTIVNÍ SPOLUPRÁCE

Pro úspěšnou spolupráci a komunikaci s rodinou doporučuje Kořátková (2008) respektovat **nedirektivní přístupy**.

Prvním z nich je **akceptace**. Znamená přijetí dítěte s porozuměním a bez podmínek. Je to přijímání bez předsudků, ať už ve vztahu učitel-dítě (rodič) nebo rodič k učiteli. „Vzájemné pochopení a přijetí všech zúčastněných je základem pro celkovou pozitivní atmosféru.“ (Kořátková, 2008, s. 92)

Dalším způsobem je **empatie** a znamená vcítění do prožitků druhého. „Vcítění se do prožitku druhého značí porozumění stavu, ve kterém se nachází, a jeho přijetí takového, jaký v té chvíli je.“ (Kořátková, 2008, s. 93)

Velmi důležitá je **autenticita**, což vlastně znamená přirozenost, pravdivost, opravdovost. „Člověk se projevuje v autentickém přístupu k druhým lidem jako nic nepředstírající, nesnaží se dělat ze sebe nic jiného než je a než se cítí. Proto, že je transparentní, čitelný ve svých projevech, může mu druhý lépe porozumět a jeho pocity sdílet.“ (Kořátková 2008, s. 93)

Pouze používání všech těchto tří nedirektivních přístupů dohromady přináší důvěru a základ ke kvalitním vztahům.

Aktivní naslouchání patří k neméně důležitým dovednostem. Podle Kořátkové (2008) je stejně důležité jako vlastní sdělování a vyjadřování myšlenek. Pokud podlehneme pocitu, že nám druhá osoba nenaslouchá, vysvětlíme si to jako nezájem, což vede k nedůvěře a nepřijetí. Projevy empatie při jednání s dětmi, rodiči i kolegyněmi jsou pro učitelky nezbytné.

Empatický rozhovor je souhrn všech způsobů nedirektivního přístupu. Znamená to, projevení snahy „vcítit se do aktuálního stavu druhého člověka (dítěte), citlivě vnímat a projevovat zájem o jeho potřeby, přirozeně ho přijímat.“ (Kořátková 2008, s. 94) Větší prostor je vhodné umožnit pro vyjádření druhého, než náš slovní komentář. Pokud používáme slovní doprovod, má pouze formu souhlasných projevů, oceněním snahy se s problémem vyrovnat. Učitelky jej využívají hlavně při komunikaci s dětmi, kterým se ve

školce stýská, necítí se dobře, protože si nemohou najít místo mezi vrstevníky, nezvykly si ještě na změnu prostředí a nový režim dne související s nástupem do mateřské školy.

Pozitivní školní klima úzce souvisí s kvalitou mezilidských vztahů na pracovišti. Záleží na tom, jaké osobnostní charaktery se na pracovišti sejdou, na názorech na fungování mateřské školy, stylu práce. Důležitá je spolupráce, motivace a vzájemný respekt. Součástí kvality školního klimatu je veřejnost, především rodiče, kteří se o práci ve školce zajímají, podporují ji a dovedou ji uznat. Mnohdy se učitelům zdá, že zájem a hodnocení ze strany rodičů a veřejnosti je malý. Je nutné podotknout, že může jít pouze o nedostatek informací předávaných ze strany školy. Pokud rodiče neví, co se s dětmi ve školce dělá, nemohou dost ocenit jejich práci. Problémem bývá neefektivní a nekvalitní komunikace.

„Každá rodina je jiná a má jiné potřeby. Klíč k partnerství s rodiči spočívá v umění najít k nim vhodný přístup, který rodinu podporuje, staví na ní a neničí to, co rodiče tvoří.“ (Bruceová 1996, s. 103) Rodiče můžeme rozdělit na ty, kteří pomoc a spolupráci při výchově a vzdělávání aktivně vyhledávají, a ty, kteří se straní. Vždy bychom si měli uvědomit, že učitelé a rodiče mají jeden společný cíl, kterým je to, aby děti byly ve škole šťastné. Ne všichni rodiče se k dosažení tohoto cíle staví stejně. Bruceová (1996, s. 104-105) uvádí **typologii rodičů dle míry jejich zapojení do práce ve škole**, kterou vytvořila Chris Atheyová (1980, s. 7) a ke které připojila další typy:

- „Rodiče, kteří plně schvalují vše, čemu se dítě ve škole učí, případně se pokoušejí toto učivo ještě rozšířit (Atheyová).“
- „Rodiče, kteří se sice horlivě snaží spolupracovat s učitelem, avšak ne vždy vhodným způsobem (Bruceová).“
- „Rodiče, kteří jsou fyzicky v mateřské škole přítomní, ale nejsou aktivní (Bruceová).“
- „Rodiče, jejichž hlavní kontakt se školou spočívá v tom, že jen přivádějí a odvádějí děti, nanejvýš se ještě zúčastní třídních schůzek (Bruceová).“

- „Rodiče, kteří děti do školy ani nedoprovázejí, ani se školou nevyhledávají kontakt (Atheyová).“

V některých případech se stává, že přístup rodičů k mateřské škole nepřispívá k porozumění mezi dětmi, rodiči a pedagogy.

Příklady negativních způsobů chování rodiny, které ovlivňují pobyt, výchovu a vzdělávání dítěte ve školce podle Kořátkové (2008, s. 182):

- **„Rodina se cítí nadřazeně**, vnímá stejně i své dítě a vyslovuje předsudky a odsuzuje ostatní děti.
- **Rodina se cítí nejistě a o své dítě se přehnaně bojí**. Přemýšlí o nespravedlnostech a vyslovuje obavy a pátrá po tom, co by je mohlo potvrdit.
- **Před dítětem se mluví o druhých dětech a učitelkách nevhodně** nebo dokonce vulgárně.
- **Dělají se ukvapené závěry z dětských nedorozumění a konfliktů**.
- **Nemyslet si, že někdo chce dítěti záměrně ublížit... nebát se, že učitelka dítě citově odláká**.
- **Splnit, co jsme dítěti slíbili**, tzn., kdy pro něj přijdeme, kam půjdeme, přijít na společné setkání, besídku apod.
- **Nenechávat dítě opakovaně v mateřské škole až do konce provozní doby**. Dítě je už zde většinou samo, jen čeká, odmítá nabídky a strádá.
- **Nebýt lhostejní k ostatním dětem a rodinám**, zajímat se s kým, s čím a jak si dítě hraje, co se mu ve škole daří a co do školy potřebuje.“

Poslední příklad byl pozitivní. Bylo by přínosné se všech negativních způsobů chování před dítětem vyvarovat. Ovšem tyto věci se běžně dějí. Dítě jimi bývá ovlivněno a tyto špatné příklady z rodiny přebírá.

Jak už jsem se zmínila, dobře uchopená spolupráce rodiny a MŠ v plné míře naplňuje záměry Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.

Alternativní mateřské školy jako je např. „Začít spolu“ dokonce sepisují Dohody o spolupráci mezi rodinou a MŠ. V ní se rodiče zavazují svým podpisem dodržovat principy spolupráce, které školka stanovila. Program „Začít spolu“ je mi v mnoha ohledech velmi blízký. Přesto, že naše MŠ patří mezi běžné typy, má s jejím programem mnoho společného.

Příklady spolupráce v programu „Začít spolu“

- zapojení rodičů ve třídě
- porady učitele s rodiči
- návštěvy doma
- dohoda mezi rodinou a školou
- tvorba individuálních plánů pro děti
- čas odchodů a příchodů
- půjčování hraček a knih
- pomoc při pořádání akcí pro děti

Dalším způsobem je nepřímá komunikace

- nástěnky
- zápisníky dětí, které slouží k písemné komunikaci mezi rodiči a pedagogy
- dotazníky
- zpravodaje a školní časopis pro rodiče

V mateřské škole, ve které působím, probíhají vyjmenované aktivity i bez písemné dohody s rodiči. Účast je vždy dobrovolná, odvíjí se od časových možností a zájmu jednotlivých rodičů. Partnerství by mělo být vždy dobrovolné. Je to jako v manželství, ani úředně potvrzený sňatek není zárukou spokojenosti. Program „Začít spolu“ je detailně zpracován. Pokud si rodiče vyberou pro své dítě tento typ školky, pravděpodobně s jejím programem souhlasí.

Pro srovnání uvádím základní **formy a metody komunikace a spolupráce** v praxi mateřské školy tak, jak je uvádí Lažová (2013). Nejběžnější formou komunikace jsou **třídní schůzky**. Na jejich termínech se učitelky s rodiči domlouvají na začátku školního roku. **Společné akce** jsou velmi oblíbenou formou spolupráce a komunikace mezi rodinou, dětmi i pedagogy. Na nich jsou děti pyšné, že mohou ukázat paní učitelce a ostatním dětem své rodiče. Rodiče mají možnost bližšího seznámení s učitelkou, prostředím a chodem školky. Je vhodné rodiče zapojit i do přípravy těchto akcí. **Nástěnky a vývěsky** jsou jedním ze zdrojů informací. Mezi tyto informace patří jídelníček, termíny akcí, změny v provozu školky, zápis do základní školy a jiné. Nástěnky informují též o činnosti dětí v MŠ – dětské kresby a výrobky. Běžným komunikačním prostředkem jsou dnes **webové stránky školy a email**. Zajišťují rychlé a pohodlné předávání zpráv a celoplošné informování. Nemělo by se však stát, aby úplně nahradily osobní kontakt. Školky mívají též **konzultační hodiny**, určené k delším pohovorům s rodiči.

Podle Svobodové (2010) většina rodičů možnost účastnit se společných aktivit se svými dětmi v mateřských školách vítá. Při **společných tvořeních** může dojít i k výměně rolí a z rodiče se stane učitel či lektor a z učitele se stává žák. Výměna těchto rolí sblížuje. **Školní slavnosti** nemusí mít vždy podobu besídky, na kterou musí děti dlouhou dobu připravovat program. Tyto slavnosti poskytují prostor k setkání a neformálnímu popovídání. Zajímavě lze využít i netradiční tvorbu **třídního vzdělávacího programu**. Například na začátku roku při vytváření charakteristiky třídy, kterou si každá učitelka zpracovává. Ta může mít podobu plakátu s fotografiemi dětí a k nim připsané jejich zájmy, či oblíbené hračky. Pokud je umístěn na viditelném místě, vede pak často přirozeně rodiče k neformální komunikaci s učitelkou, ostatními rodiči i dětmi. Také **školní časopis** může být zdrojem informací a komunikačním prostředkem. Lze v něm psát o zážitcích z vycházky, uvádět básničky nebo hry, které se děti ve školce učí a hrají. Dobré partnerské vztahy mohou začít již v batolecím věku dětí, se kterými přicházejí maminky do **klubů či center pro batolata**. Pozorují své děti při kontaktu s druhými dětmi a předávají si zkušenosti. Učitelka může zapojit maminky do cvičení s dětmi a nabídnout možnosti her. Tito rodiče často pokračují v návštěvě této mateřské školy při dovršení předškolního věku dítěte. Někteří rodiče uvítají účast na společných **výletech**. Je možné vydat se do ZOO, akvaparku nebo jen posedět u táboráku. V některých mateřských školách působí **Rada**

školy. Je to rodičovská iniciativa, která může pomoci při komunikaci se zřizovatelem nebo s jinými partnery.

Všechny tyto formy spolupráce dobře fungují, pokud se rodina a škola podporují. Nelze spolupracovat, pokud má tuto snahu jen jeden z partnerů. Rodina a mateřská škola mají v životě dítěte nezastupitelnou roli. Je nutné, aby docházelo k provázanosti těchto dvou institucí, aby se doplňovaly.

Mnoho z uvedených forem využívá ke spolupráci a komunikaci s rodiči i Mateřská škola Chotíkov. Ráda bych je nyní podrobněji popsala.

4 MŠ CHOTÍKOV

V MŠ Chotíkov je považována spoluúčast rodičů za důležitou a přínosnou, což je zakotveno i v jejím ŠVP. Je nedílnou součástí chodu mateřské školy. Dochází k ní ve formě společných akcí, kterými se budu podrobněji zabývat později. Dále se učitelky snaží o dobrou vzájemnou komunikaci s rodiči. Ta se uskutečňuje nejen osobními rozhovory, ale i informacemi na nástěnkách, webových stránkách nebo na informačních schůzkách. Při vstupu dítěte do mateřské školy využíváme k získání dostatečného množství informací nejen rozhovor, ale i vstupní dotazník. K tomuto účelu jsme vytvořili v Mateřské škole Chotíkov dotazník, který rodiče na začátku školního roku vyplní. Jak je tedy zřejmé, forma spolupráce s rodiči není jednotvárná. Dochází k ní na několika úrovních. Je potřeba si uvědomit, že propojení života v rodině a mateřské škole je pro zdravý vývoj dítěte neodmyslitelné.

Nyní tedy blíže ke specifikům našeho předškolního zařízení. Organizačně jsme vesnická mateřská škola běžného typu, která je součástí právního subjektu Základní škola a Mateřská škola Chotíkov, zřizovatelem subjektu je Obec Chotíkov. Kapacita MŠ je 50 dětí. Ty jsou rozděleny do dvou tříd podle věku. Budova se nachází v okrajové části Chotíkova. Byla postavena před dvěma lety na pozemku, který těsně sousedí se základní školou. Byly zde zachovány vzrostlé stromy, které se na pozemku nacházely, což vytvořilo krásný ráz školní zahrady a zajišťuje dětem dostatek prostoru ke hře i výuce, taktéž i zaručuje dostatek soukromí. Druhá strana pozemku již sousedí s polem. Toto umístění a těsné spojení s přírodou podporuje mnoho činností, které jsou ve školce vykonávány. Hojně využíváme možností, které nám zahrada a okolí nabízí. Vedeme děti ke kladnému vztahu k přírodě. Kvalitu vzdělávání a výchovy v našem zařízení můžeme naplňovat a prohlubovat i díky prostorovým možnostem a vnitřnímu zařízení a vybavení školky. Přízemí je řešeno zrcadlově pro obě oddělení dětí. Jsou v něm umístěny šatny, sociální zařízení, jedna třída využívaná jako pracovna a jedna jako herna. Učitelé mají k dispozici „učitelskou místnost“ a sklad na pomůcky, hračky a výtvarné potřeby. Obě třídy jsou vybaveny kvalitní počítačovou technikou. Starší děti mají ve třídě interaktivní tabuli, mladší „magic box“. V podkroví se nachází velká místnost využívaná jako tělocvična,

ložnice, čítárna a televizní místnost. Nutno tedy konstatovat, že materiální podmínky pro práci máme více než standardní.

4.1 FORMY SPOLUPRÁCE MŠ CHOTÍKOV

Žádný typ spolupráce by se nemohl uskutečňovat bez dobře fungující komunikace. Komunikace slouží k předávání informací, bez čehož by ke spolupráci nemohlo docházet. Spolupráce probíhá na základě přímé a nepřímé komunikace. Zjednodušeně řečeno, přímá komunikace probíhá mezi dvěma či více přímo komunikujícími stranami – osobně přítomnými. Při nepřímé komunikaci dochází k přijímání informací z nástěnek, obrázků, webu, časopisu, lístečků se vzkazy atd.

V následující části popíši **formy spolupráce, které probíhají v MŠ Chotíkov**. Jsou uvedeny tak, jak probíhají od zapsání dítěte do mateřské školy a jeho následného nástupu, skrze celý běžný školní rok.

- **Zápis do MŠ**

Jak již jsem se zmínila, spolupráce s rodinami začíná výběrem vzdělávacího zařízení. Rodiče si většinou zjistí prvotní informace na webových stránkách (mohou se dočíst o historii naší MŠ, konaných akcích a aktivitách, co vše bude jeho dítě do školky potřebovat, prohlédnout si naši fotogalerii...), obvykle se na zařízení informují u dalších rodičů, jejichž děti zařízením v nedávné době prošli, či jej nyní navštěvují, informace o významných akcích lze najít i v regionálním tisku. První osobní kontakt, ke kterému dochází většinou u zápisu do mateřské školy, je velmi důležitý. V naší školce je zvykem rodiče a jejich děti přivítat již v šatně školy a uvést je do třídy. Tam proběhne první seznámení s nimi i jejich dítětem. Pro všechny je připraveno pohoštění a dárek vyrobený „školkovými“ dětmi. Je jim nabídnuta pomoc s vyplněním formulářů. Rodiče mají možnost prohlédnout si budovu, třídy a děti si mohou pohrát s hračkami. Učitelky jsou připraveny během osobních pohovorů rodičů s vedoucí učitelkou a ředitelkou školy děti zabavit. Při rozhovoru s rodiči dochází k předávání velkého množství důležitých informací jak o dítěti, tak o mateřské škole, na základě kterých pak spolupráce probíhá. K zabezpečení

dostatečného množství informací, které pomohou při začleňování dětí do kolektivu a při dalším vzdělávání, slouží vstupní dotazník dítěte (viz příloha).

- **Informativní schůzka**

Dalším druhem spolupráce, která probíhá za přímé komunikace s rodiči, je informativní schůzka na začátku školního roku. Schůzku většinou zahájí ředitelka školy, která informuje rodiče o provozu MŠ, plánovaných akcích na následující období, výchovná poradkyně informuje rodiče o systému výchovného poradenství a preventivních aktivitách pro předškolní děti. Následují informace učitelek MŠ. Rodiče zde mají možnost získat povědomost o metodách a formách výchovy a vzdělávání jejich dětí. Mohou využít osobní rozhovor s pedagogem o výsledcích výchovy a vzdělávání svého dítěte. Na toto prvotní informativní schůzku pak navazují běžné osobní pohovory rodič-pedagog. Většina rodičů získává tyto informace při přivádění či odvádění dětí ze školky.

- **Návštěvy rodičů ve třídě**

Může se zdát, že návštěvy rodičů ve třídě přímo nesouvisí se spoluprací rodičů a MŠ. Zájem o to, co se ve třídě děje, o to, jak se dítě chová a cítí, nebo o způsob, jakým učitelka dítě vzdělává, k budoucí spolupráci zpravidla vede. Nejprve může probíhat pouze komunikace, která později ve spolupráci přeroste. V naší školce mají rodiče možnost s dětmi ve třídě pobývat. Využívají toho většinou v začátcích docházky kvůli snadnějšímu zvykání na nové prostředí. Tuto možnost nabízíme již před vstupem dětí do MŠ. Lépe si pak na již trochu známé prostředí přivyknou. Rodiče nechodí do třídy často, ale jsou vždy vítáni. Děti jsou šťastné, že se se svými rodiči mohou pochlubit kamarádům i paní učitelce, ukázat, s čím si hrají, co vyrábějí. Já tuto možnost vítám. Skýtá prostor k neformální komunikaci. Někteří rodiče nabízejí svoji pomoc a přítomnost při náročnějších aktivitách. Často například ve školce pečeme a vaříme. Někdy rodiče přichází i s vlastními nápady, které pak společně realizujeme.

- **Předávání informací o dětech**

Na začátku školního roku se vždy domluvíme na nejvhodnější formě předávání informací o dítěti, o jeho pokrocích ve vzdělávání a problémech. Rodiče se shodli, že třídní schůzky ani konzultační hodiny nepreferují. Za nejvhodnější formu si vybrali osobní

rozhovory při předávání či vyzvedávání dětí. Další možností je pak domluvení schůzky. Rodiče se někdy ráno zastaví ve třídě, aby se dozvěděli od dětí, „Jaký máme den?“. To je náš malý rituál. Při ranním pozdravu prozradím dětem téma dne. Někdy zašifrovaně a ony pak luští, co asi budeme dělat. Rodičům se tento akt líbí. Někdy využijí chvíli ke krátkému rozhovoru, při němž se svěří s problémy. Například, že děti doma začaly zlobit, málo jíst, odmítnout a jestli to ve školce dělají také? Někdy požádají o radu, někdy se domluvíme na společném postupu. Takovéto otevřenosti rodičů si velmi cením. Je přínosná, jelikož pak můžeme najít společnou cestu k nápravě.

- **Společné akce**

Spoluúčast rodičů na společných akcích probíhá různou formou. Někdy se podílí přímo na organizaci, přichází s nápady, náměty, zajišťují dozor na stanovištích. Jindy zajistí pohoštění, sponzorské dary, materiál na tvoření. Stává se také, že se přijdou na nějakou naši „školkovou“ akci podívat a zapojí se neplánovaně. Během školního roku proběhne těchto akcí mnoho. Mezi nejoblíbenější patří:

- Chotíkovské senobraní – tvoření dekorací ze sena
- Žaludový král – rodiče s dětmi sbírají žaludy a kaštiny, nejlepší sběrači jsou vyhodnoceni. Akce je součástí naší dlouhodobé spolupráce s myslivci, kteří nám na oplátku zajistí besedu, komentovanou procházku lesem a opékání vuřtů u myslivecké chaty.
- Mikulášské řádění – zábavné odpoledne pořádané ve spolupráci se ZŠ a Svazem žen
- Předvánoční tvoření – na tomto setkání přednesou děti nejoblíbenější básničky, zazpívají oblíbené písničky nebo zahrají divadlo. Někdy zapojíme i rodiče. Tento způsob volíme místo besídek, na které jsou děti nuceny nacvičovat program dlouhé měsíce dopředu. Pak se stává, že se ve školkách téma „jaro“ nacvičuje od ledna. V naší školce volíme formu, kdy svým vystoupením chtějí udělat samy děti rodičům radost. Prezентují to, co mají samy rády, což je na jejich projevu znát, neboť je spontánní. Potom s rodiči, prarodiči a sourozenci společně vyrábíme. Při této příležitosti dochází

k neformálním rozhovorům. Při nich se často vytvářejí vztahy, které pak vedou ke spolupráci.

- Vánoční zpívání na schodech – společné setkání žáků ZŠ, všech zaměstnanců, zástupců obce, organizací a rodičů.
- Zpívání u stromečku – tuto tradici jsme zahájili před 3 lety, když jsem do školky nastoupila. Chodíme s dětmi ozdobit stromeček na náves a zazpívat u něj koledy. Děláme to poslední den, ve který jdeme před Vánoci do školky. Pod stromečkem vždy děti najdou malý dáreček. Zpívání se zúčastňují i rodiče, zaměstnanci obchodu, před kterým stromeček stojí, a někteří obyvatelé Chotíkova.
- Masopust po vsi – má také teprve tříletou tradici. Obyvatelé se o ni začali zajímat. Přesto, že probíhá v dopoledních hodinách, najde se několik příznivců, kteří s námi v průvodu jdou. Děti mají radost, když se na ně lidé, kteří jsou doma, dívají z oken a mávají jim. Cestou se stavíme u domů dětí nebo prarodičů. Vždy se pro masky najde sladká odměna. Součástí průvodu po vsi je návštěva OÚ, kde na děti také nezapomenou s dárkem. Již tradiční je zakončení průvodu u mé maminky, která dětem usmaží koblížky.
- Dětský maškarní bál – při jeho pořádání spolupracujeme s dobrovolnými hasiči. Ti zajišťují hudbu a ceny. Program a moderování má na starost MŠ. Akce je určena pro veřejnost. Rodiče pomáhají jako organizátoři a dozor při soutěžích.
- Jarní tvoření – probíhá stejně jako před Vánocemi. Vystoupení dětí a společná výroba dekorací nebo zdobení vajíček netradičními způsoby.
- Velikonoční strom – rodiče a veřejnost zdobí strom „vajíčkovník“, který máme na školní zahradě. Je to týdenní akce, končící na Velikonoční pondělí posezením na zahradě školky.
- Školní ples – organizuje ochotná maminka naší bývalé žákyně společně se zaměstnanci ZŠ a MŠ. Rodiče přispívají sponzorskými dary. Děti ze ZŠ i MŠ vyrábí dárky, které si návštěvníci plesu mohou zakoupit. Na programu

se podílí žáci školy tanečním vystoupením. Výtěžek z plesu jde na potřeby dětí.

- Školka v přírodě – rodiče pomáhají při zajišťování odměn a dobrot do „pokladu“ nebo s odvozem zavazadel a jejich odnesením na pokoje dětí. Spolupracujeme s tatínkem žáka, který nám zajišťuje krásný program s tématem lesní pedagogiky.
- Rozloučení se školním rokem a vyřazení předškoláčků – na závěr školního roku pořádáme zábavné odpoledne se společnou vycházkou, plněním úkolů a pečením vuřtů. Skřítek Chytrolín přijde pasovat „předškoláčky“ na „školáčky“.
- Bezmaminkovská noc – starší děti mají možnost zažít dobrodružství a přespat ve školce. Ve spacáku, na karimatce, bez maminky. Pohádku na dobrou noc přichází přečíst pohádková babička. Tu představuje někdo z maminek nebo babiček dětí.

Toto jsou aktivity, které uskutečňujeme již pravidelně. Na rodičích je vidět spokojenost a uvolněnost. Je to vhodná příležitost k navázání komunikace mezi učiteli, dětmi i rodiči. Rozhovory na těchto akcích bývají bezprostřednější a nejpřínosnější. Rodiče někdy běžné prostředí školky svazuje.

Rodiče se školkou spolupracují i při naplňování vzdělávacích potřeb svých dětí, v různých oblastech v rámci plnění ŠVP.

- **Zapojení rodičů ve třídě**

Například téma „povolání“ naplňujeme formou prožitkového učení - exkurzemi na pracoviště rodičů. Máme možnost prohlédnout si místo a seznámit se s náplní práce konkrétního povolání. Takto jsme již navštívili: krejčovství, kadeřnictví, autoopravnu, hasičskou stanici, obchod, poštu atd. Navštěvujeme i místní statek „u Kestlerů“ nebo chovatele cizokrajného ptactva. Do školky nám několikrát přijela udělat besedu policie, zubař, lesník, hajný, rybáři.

Rodiče a prarodiče také podle potřeby pomáhají s opravami hraček a zařízení. Na jaře pomáhají s osázením truhlíků na okna. Mají zájem o výtvarné činnosti dětí, nosí dle možností materiál na naše tvoření, ptají se, jestli něco potřebujeme koupit.

- **Návštěvy doma**

Při poznávání svého bydliště a okolí chodíme na návštěvy k dětem domů (pokud jsme pozváni).

Ve školce samozřejmě využíváme i **nepřímé formy spolupráce**.

- **Nástěnky**

Jsou nejběžnější a asi nejvíce využívanou formou nepřímé spolupráce. Je to forma komunikace, při které se rodiče o možnostech spolupráce mohou dozvědět. Rodiče se v krátkém čase dozví mnoho informací. Na nástěnce máme roční plán akcí, který doplňujeme pro lepší přehlednost termíny akcí na daný měsíc. Volně k dispozici jsou například: plán akcí na měsíc (vyhotovujeme v tzv. „ledničkovém formátu“), lístečky se seznamem věcí, které potřebují děti např. na výlet. Součástí nástěnky jsou i: seznam kroužků a seznamy přihlášených dětí, jídelníček, informace, co si mají děti přinést na denní činnosti, změny v provozu školky. Některé nástěnky slouží také k prezentaci výtvarných aktivit dětí. Jedná se o formu předávání informací o činnostech dětí.

Na společné nástěnce v chodbě se příchozí mohou seznámit s plánem budovy a dokumenty školy, včetně ŠVP.

- **Webové stránky**

Patří stejně jako nástěnky do kategorie nepřímé spolupráce. Opět se jedná o formu komunikace, která součástí spolupráce svým způsobem je. Slouží k předávání informací o dětech a činnosti školy. Sledování našeho webu je rychlým a spolehlivým zdrojem informací. Web se neustále aktualizuje, upravuje a rozšiřuje, a to i v návaznosti na připomínky rodičů, tak aby pro ně byl co nejvíce přehledný. Je společný pro ZŠ i MŠ Chotíkov, každá sekce má svůj oddíl.

- **Knihovna pro rodiče**

Je novinkou. Ještě nevíme, jaký přínos bude pro rodiče a děti mít. Jsou zde volně dostupné odborné publikace, pedagogická literatura a časopisy. Záměrem tohoto projektu je nabídnout ve chvíli, kdy s rodiči konzultují, odbornou literaturu. V ní pak mohou poukázat na problém a najít společné metody a formy vedoucí k nápravě.

Z výše uvedeného vyplývá, že spolupráce a komunikace s rodiči v naší MŠ funguje. Jsme v kontaktu nejen s rodiči našich dětí. Jako vesnická mateřská škola si zakládáme na pospolitosti, propojení i těch nejmladších občanů s obcí, jejími obyvateli, organizacemi. V této souvislosti bych se ještě zmínila o dalších, méně tradičních formách spolupráce, které dokládají, že jsme školkou otevřenou. Patří mezi ně spolupráce s učitelkami prvních tříd základní školy a návštěvy předškoláků v nich. Je třeba zmínit i dobrou spolupráci s provozními zaměstnanci. Paní kuchařky nám ve svém volnu pečou moučníky na naše akce a paní uklízečka po nás uklízí také mimo svoji pracovní dobu. I ony jsou součástí naší společné práce. Těší nás i různé formy spolupráce se zájmovými organizacemi obce a Obecním úřadem Chotíkov.

Všechny popsané formy spolupráce jsou svým způsobem přínosné. Nejprospěšnější jsou společné akce pro děti, rodiče i učitele. Vytvářejí se při nich vztahy, které poté vedou k úzké spolupráci mezi rodiči a učiteli v zájmu dětí. Velký zájem veřejnosti i rodin a účast na těchto akcích je nám důkazem, že naše práce nachází kladnou odezvu a má smysl. Je to pro nás motivace do další práce. Každá rodina může mít zájem o jiný typ spolupráce a komunikace. Na jaký typ se více zaměřit, popřípadě jakou formu přidat, by mělo ozřejmit vyhodnocení dotazníků, které byly za tímto účelem vyhotoveny.

5 VÝZKUMNÁ ČÁST

5.1 CÍL VÝZKUMU

Hlavním cílem mého výzkumu bylo zjistit, zda je spolupráce Mateřské školy Chotíkov a rodičů z pohledu rodičů uspokojivá a o jaké její formy mají největší zájem. Dalším cílem mého šetření bylo zmapování, jaké další aktivity a typy spolupráce by si rodiče v naší mateřské škole přáli realizovat. Dále jsem se zajímala o to, jak spolupráci s rodiči vnímají učitelky této MŠ.

5.2 METODY

Základem mého výzkumu se stala kvantitativní metoda, která spočívá ve sběru a vyhodnocení dat. Vytvořila jsem dotazník vlastní konstrukce pro rodiče dětí navštěvujících MŠ Chotíkov. Na začátku dotazníku bylo stručné uvedení, za jakým účelem bude tento dotazník zpracován a poděkování. Dotazník byl anonymní. Předkládaný tiskopis obsahoval celkem 18 otázek, z toho 13 polouzavřených a 5 uzavřených otázek. Uzavřené otázky nabízely respondentům všechny možnosti. Tyto možnosti se navzájem vylučovaly a výstupem byla kvantitativní data. Polouzavřené otázky nabízely předem dané odpovědi a kromě toho ještě možnost odpovědi vlastní. Tyto dotazy v sobě zahrnovaly výhody kvalitativních dat, čímž je myšleno získání stanovisek, ale i nevýhody kvantitativních dat.

Další metodou, kterou jsem pro cíl svého výzkumu použila, byl strukturovaný rozhovor vedený se dvěma učitelkami MŠ Chotíkov. Tento typ rozhovoru má přesně stanovené a naformulované otázky. Hlavním cílem je zde neutrálnost. Ve strukturovaném rozhovoru je vytvářen velmi přesný děj a je zde méně svobody. Důvodem, proč se tento rozhovor používá, je dobré porovnání mezi respondenty, protože ke všem rozhovorům je přesně daný scénář. Dobře se díky tomuto potom interpretují výsledky.

5.3 ÚČASTNÍCI A REALIZACE VÝZKUMU

Účastníky výzkumu se stali rodiče a učitelky Mateřské školy Chotíkov. Oslovila jsem rodiče 45 dětí ze dvou tříd MŠ Chotíkov a dotazníky jim osobně předala. Děti, které mateřskou školu navštěvují, jsou ve věku od tří do sedmi let a jsou do těchto tříd rozděleny podle věku na starší a mladší. Předkládaný dotazník, jehož zadání je umístěno v příloze, obsahoval celkem 18 otázek, z toho 5 uzavřených a 13 polouzavřených s možností upřesnění odpovědi. Úvodní otázky dotazníku se týkaly pohlaví a věku respondentů. V dalších odpovědích na otázky měli rodiče možnost vyjádřit se ke vzájemné spolupráci, komunikaci a jejím formám a navrhnout eventuality jejího zkvalitnění. Následující otázky se týkaly rozšíření vzájemné spolupráce o další aktivity vhodné pro rodiče i děti. Dotazník byl také zaměřen na vyhodnocení nejoblíbenějších společných akcí. Vyplněné dotazníky, které byly anonymní, měly rodiče možnost odevzdávat do označené, uzavřené schránky, umístěné u vstupních dveří do MŠ.

Sběr dat trval od konce měsíce února 2016 do konce měsíce března 2016. Vrátilo se celkem 40 dotazníků ze 45 rozdaných, což je 89% návratnost. Otázky jsem zpracovala do grafů. K některým jsem uvedla zvolené varianty z nabídky a komentáře rodičů.

Součástí mého výzkumu byly rovněž dva strukturované rozhovory, jejichž přepis je umístěn v příloze. Jeden mi umožnila vedoucí učitelka a druhý jsem zrealizovala se svojí kolegyní. Položené otázky se týkaly významu spolupráce rodičů s mateřskou školou a jejího hodnocení z pohledu učitelek.

6 VÝSLEDKY ŠETŘENÍ

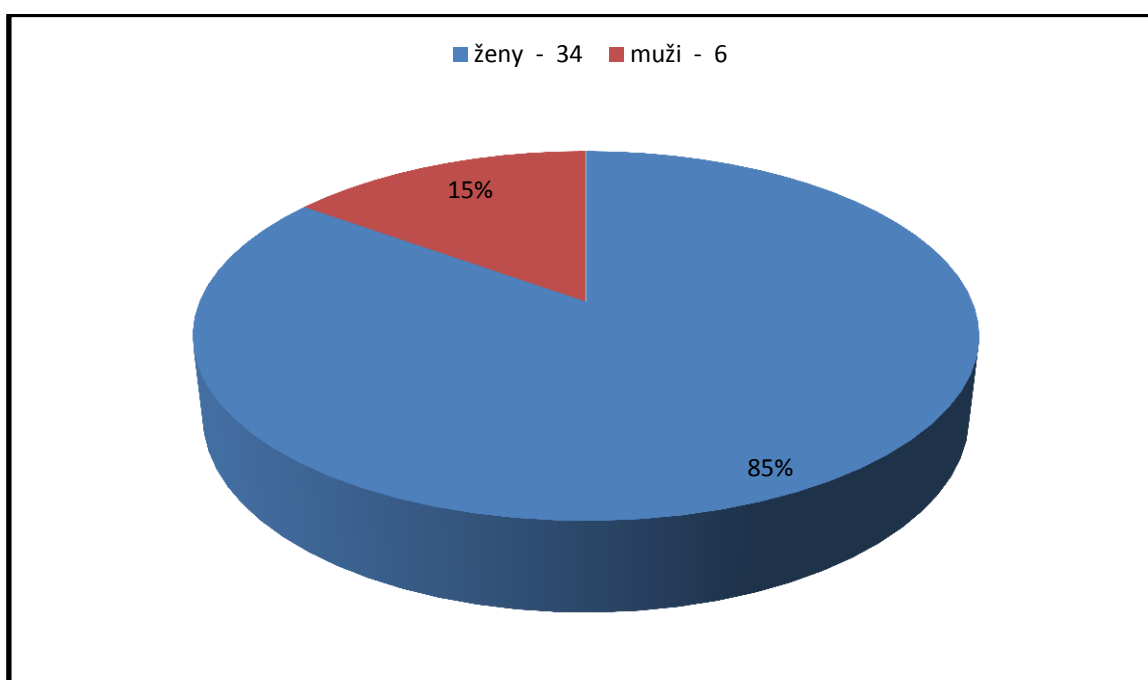
6.1 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

V této kapitole jsou prezentovány celkové výsledky dotazníkového šetření formou grafů spolu s procentuálním vyhodnocením a stručným komentářem těchto výsledků.

Otázka č. 1 Pohlaví dotazovaných

První otázka zjišťovala pohlaví respondentů. Z uvedeného grafu vyplývá, že dotazník vyplnilo 34 žen, což činí 85% z celkového počtu dotázaných a 6 mužů, což představuje 15% z celkového množství.

Graf č. 1 Pohlaví dotazovaných

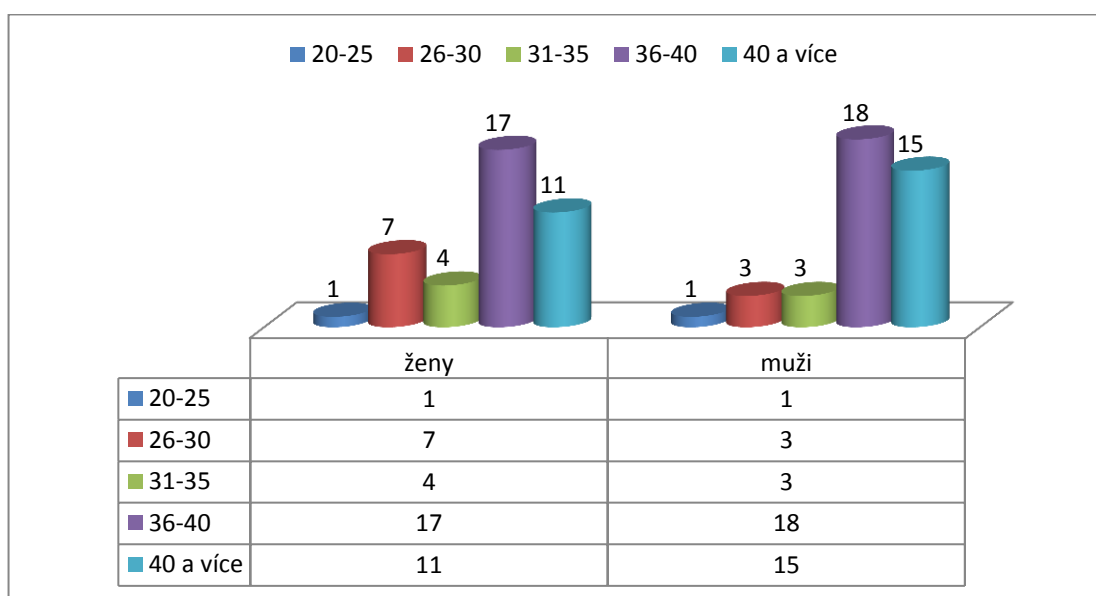
Otázka č. 2 a 3 Věková kategorie respondentů

Otázka č. 2 a 3 vedla k získání informací o věku rodičů dnešních dětí v MŠ Chotíkov. O zvyšujícím se věku současných rodičů obecně, jsem se zmiňovala v teoretické části této práce. Pro zajímavost jsem vyhotovila 2 grafy. První znázorňuje věk žen a mužů odděleně. Druhý graf vyhodnocuje výšku věku rodičů celkově. O věku rodičů dětí z MŠ Chotíkov jsem zjistila následující údaje, které jsem pro přehlednost znázornila do tabulky. Údaje jsem seřadila od nejčastěji se vyskytující věkové skupiny po nejméně zastoupenou věkovou skupinu.

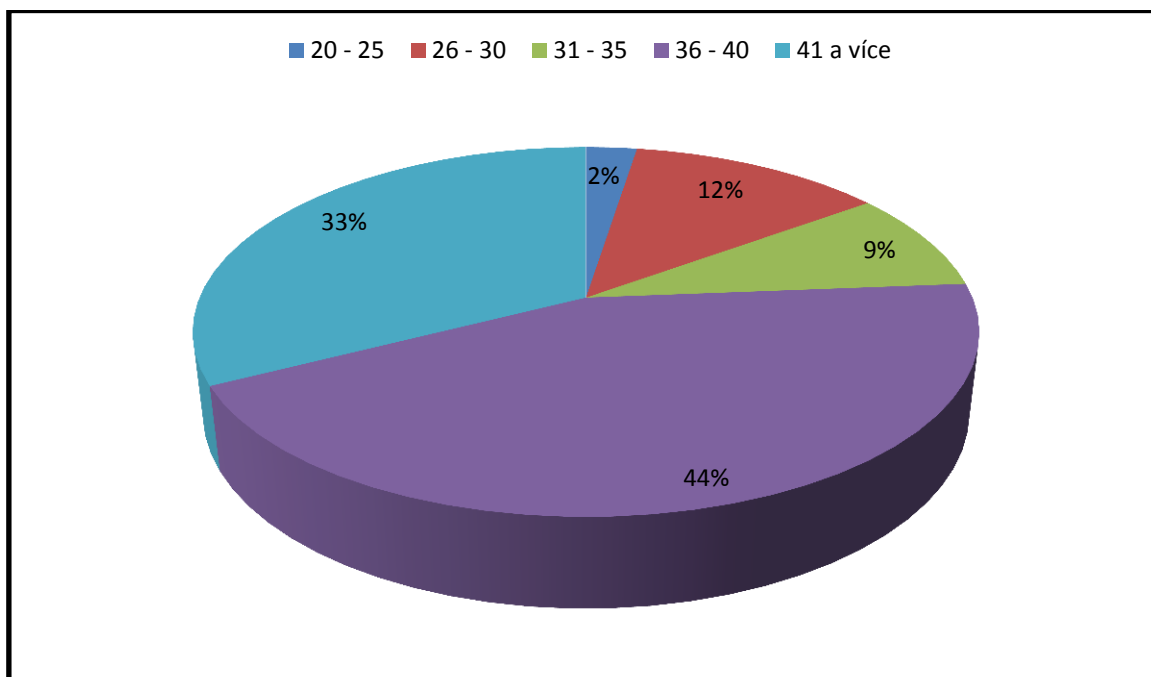
Tabulka č. 1

pořadí	věk rodičů	počet	%
1.	36 - 40	35	44
2.	41 a více	26	33
3.	26 – 30	10	12
4.	31 – 36	7	9
5.	20 – 25	2	2

Graf č. 2 Věková kategorie respondentů

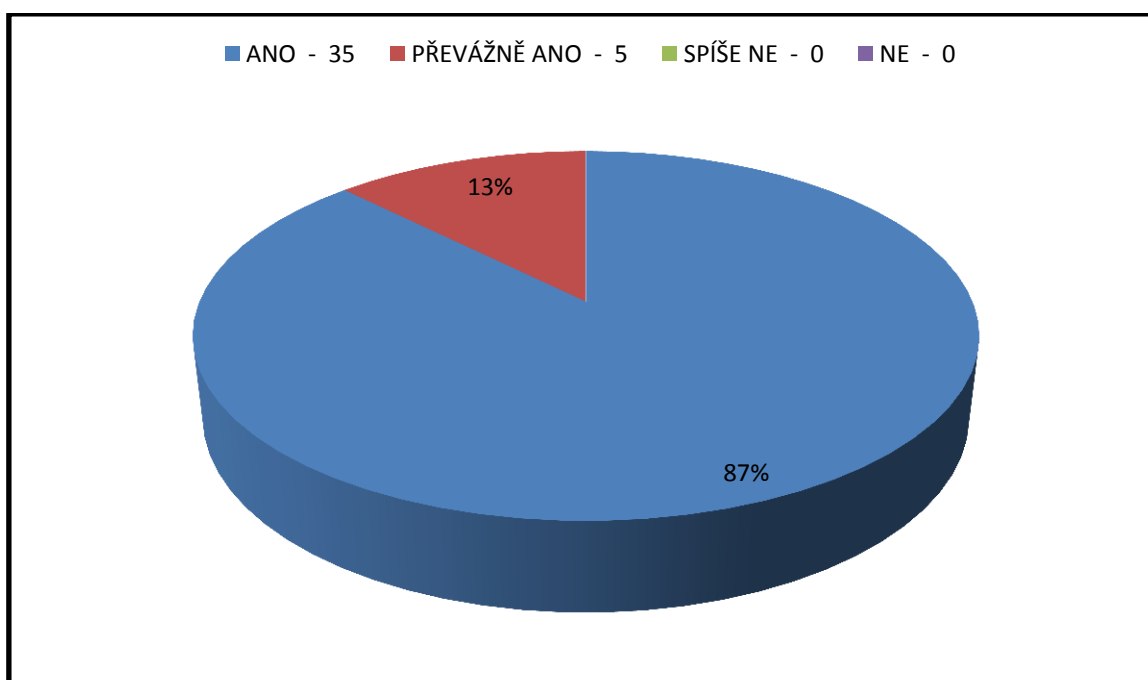
Graf č. 3 Věková kategorie respondentů

Otázka č. 4 Jste spokojeni se spoluprací s učitelkami?

V tomto případě odpovědělo **ano** 35 rodičů (87%) a **převážně ano** 5 rodičů (13%). Nespokojenost nevyjádřil žádný rodič. Ke dvěma odpovědím ano, byl připsán komentář „jsou skvělé“. Můžeme tedy říci, že rodiče jsou se spoluprací učitelek spokojeni. Toto zjištění je velmi potěšující hlavně vzhledem k tomu, že dobrá spolupráce mezi rodiči a učiteli je základem v jednotné výchově a vzdělávání dětí.

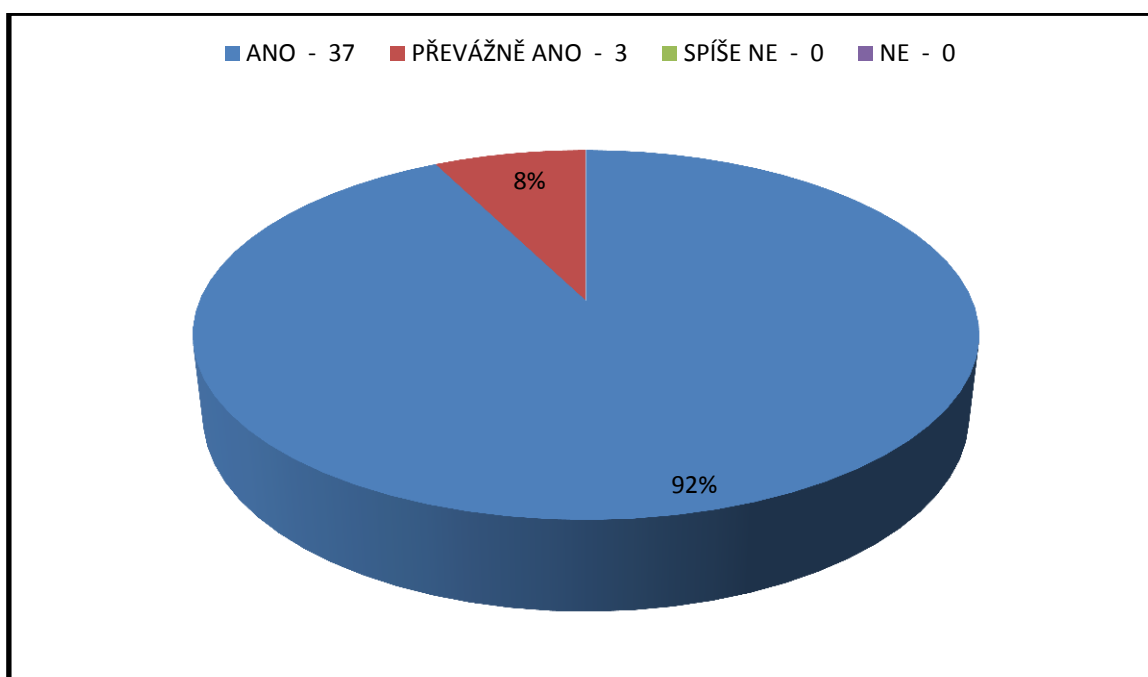
Graf č. 4 Jste spokojeni se spoluprací s učitelkami

Otázka č. 5. Máte dostatek možností komunikovat s učitelkami?

Další otázka z dotazníku se týkala možností komunikace mezi rodiči a učitelkami. Jak je z následujícího grafu zřejmé, 37 rodičů (92%), je s realizovanými možnostmi spokojená **zcela** a 3 **převážně** (8%). Tyto výsledky nám potvrdily, že uskutečňované formy komunikace jsou pro rodiče plně vyhovující.

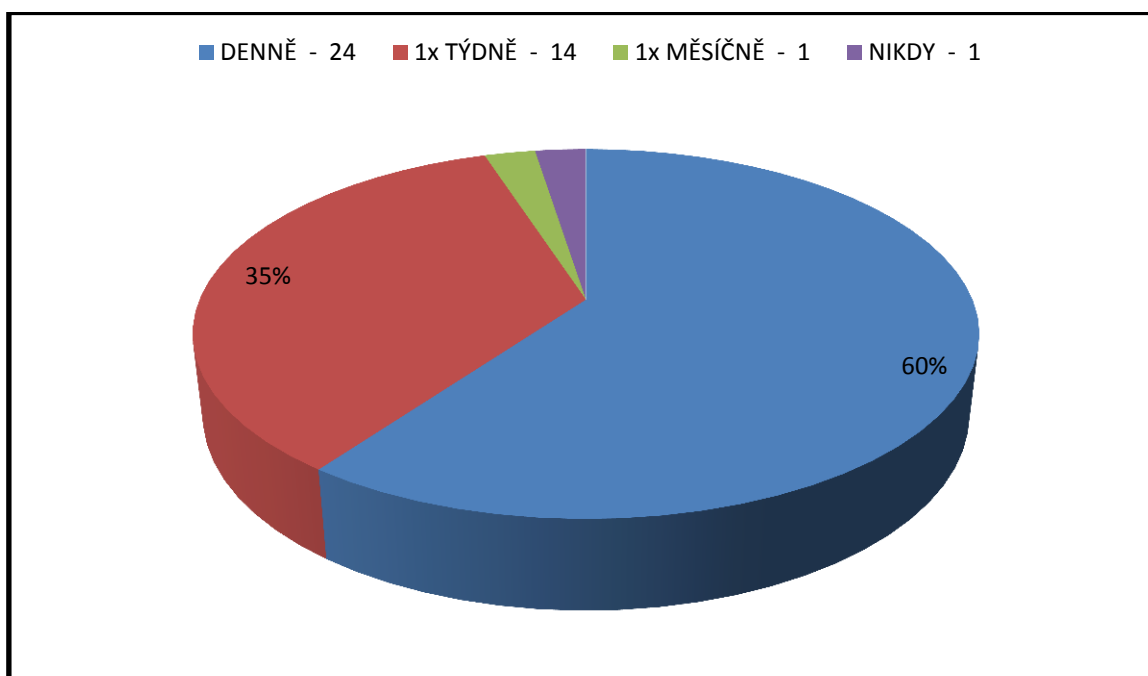
Graf č. 5 Máte dostatek možností komunikovat s učitelkami

Otázka č. 6. Jak často komunikujete s učitelkou MŠ?

Toto byla uzavřená otázka, na kterou rodiče odpověděli ve 24 případech, že **denně**, což činilo 60% z celkového počtu. Podle počtu odpovědí byla na druhém místě odpověď **1x týdně** a tu uvedlo 14 rodičů (35%). 1krát se objevila odpověď **1x měsíčně** a jedno zastoupení měla odpověď **nikdy**. I tyto výsledky, kdy více než polovina rodičů komunikuje s učitelkou denně, jsou velmi příznivé. Společný dialog mezi pedagogy a rodiči je vždy v zájmu dítěte.

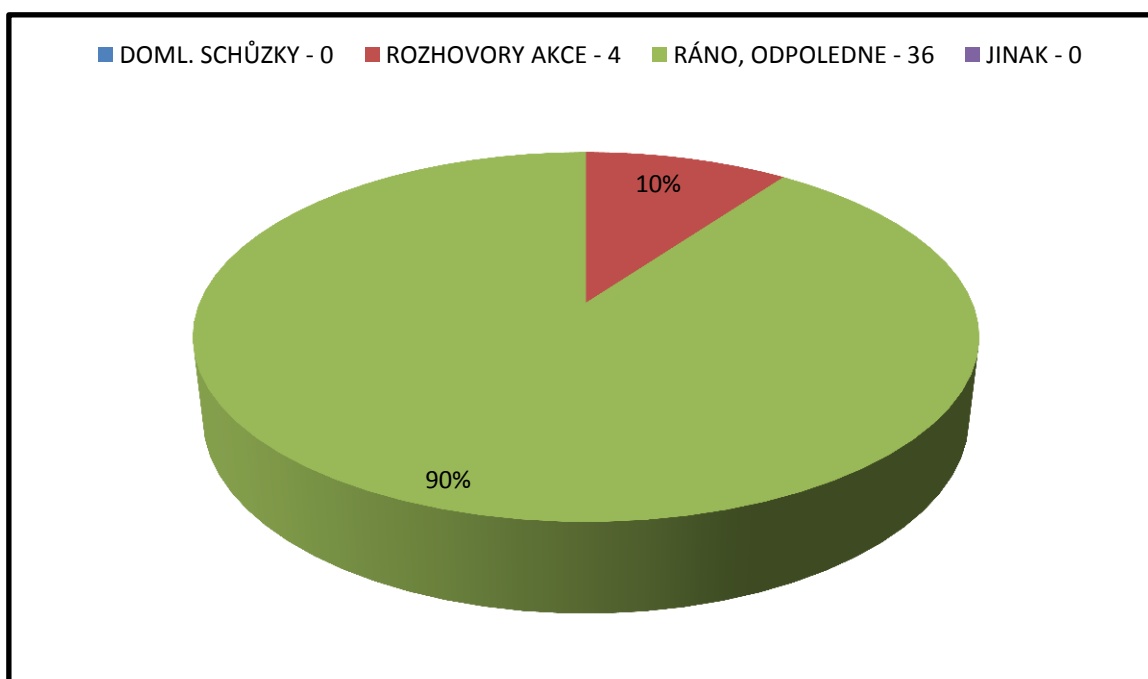
Graf č. 6 Jak často komunikujete s učitelkou MŠ

Otázka č. 7. Jakou formu komunikace v MŠ nejčastěji využíváte?

V odpovědích na tuto otázku byly zastoupeny jen dvě možnosti z nabízených odpovědí. 36 rodičů tvořilo 90% nejčastější odpovědi, která byla **ráno při přivádění nebo odpoledne při odvádění dítěte**. 4 rodiče (10%) preferovali rozhovory na společných akcích. O domluvené schůzky ani jiné formy komunikace nebyl ze strany rodičů projev zájem.

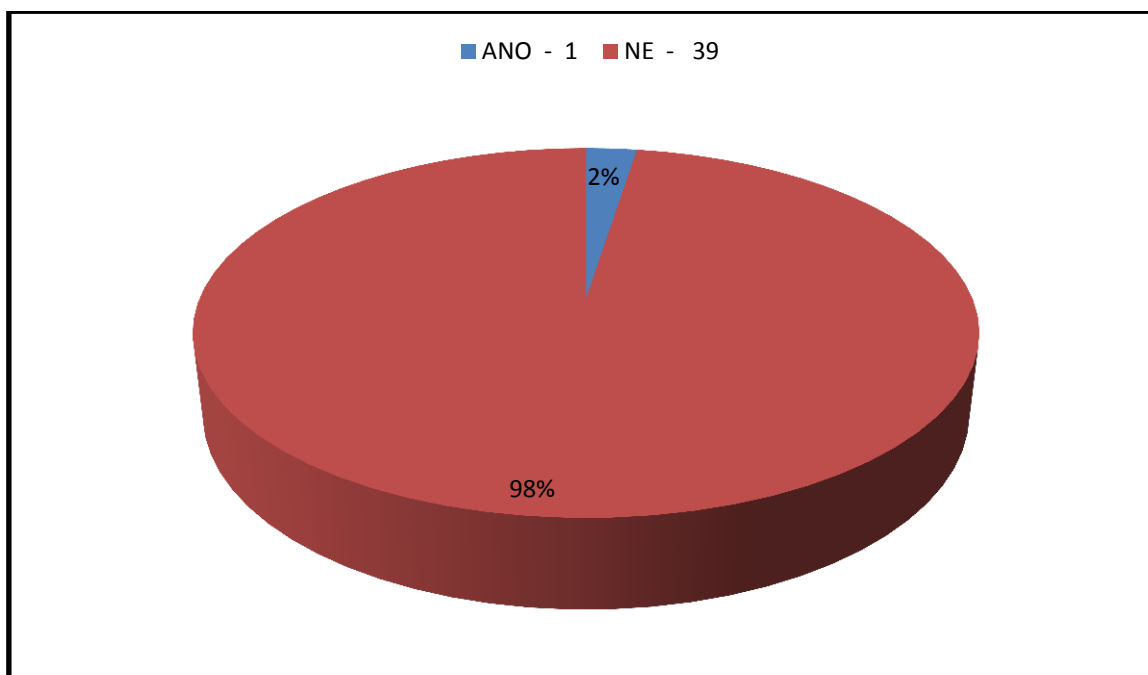
Graf č. 7 Jakou formu komunikace v MŠ nejčastěji využíváte

Otázka č. 8. Máte zájem o zařazení konzultačních hodin?

Jak je z grafu zřejmé, většina rodičů, kterých je 39 ze 40, což představuje 98%, o konzultační hodiny zájem **nemá**. Jeden rodič odpověděl **ano**. Nezájem o konzultační hodiny společně se zjištěnými údaji z předcházející otázky znamená, že formy komunikace mezi učitelkami a rodiči jsou plně vyhovující.

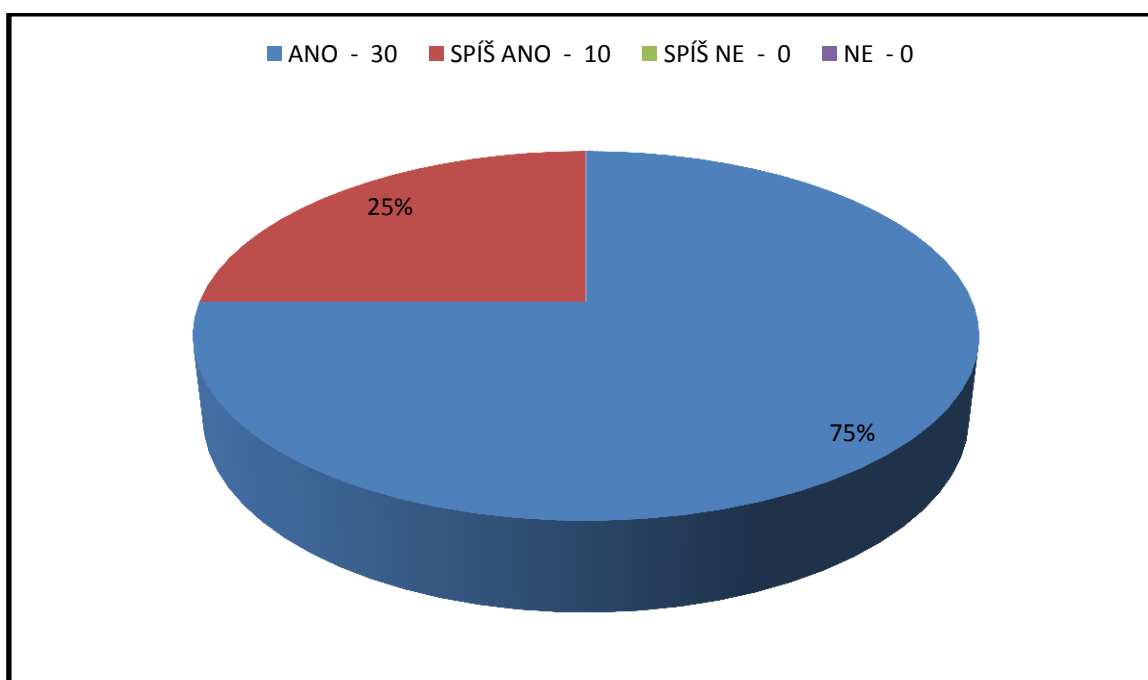
Graf č. 8 Máte zájem o zařazení konzultačních hodin

Otázka č. 9. Jste spokojeni se společnými akcemi pořádanými pro rodiče a děti?

Následující výčet odpovědí zobrazuje názor na spokojenost respondentů se společnými akcemi. Nabídnuty byly 4 varianty odpovědí a vybrány byly pouze 2 z nich. Nejčastěji rodiče odpovídali **ano**, že jsou s akcemi spokojeni. Tato odpověď tvořila 75%. Druhá vybraná možnost byla **spíše ano** a ta představovala 25%. Tyto odpovědi prokázaly spokojenost rodičů dětí s konáním společných akcí.

Graf č. 9 Jste spokojeni se společnými akcemi pořádanými pro rodiče a děti

Otázka č. 10. Považujete společné akce za přínosné?

Na tento dotaz, jak je patrné z grafu č. 10, odpověděli všichni rodiče **ano**. Účast na těchto akcích potvrzuje, že si rodiče prospěšnost této formy spolupráce uvědomují.

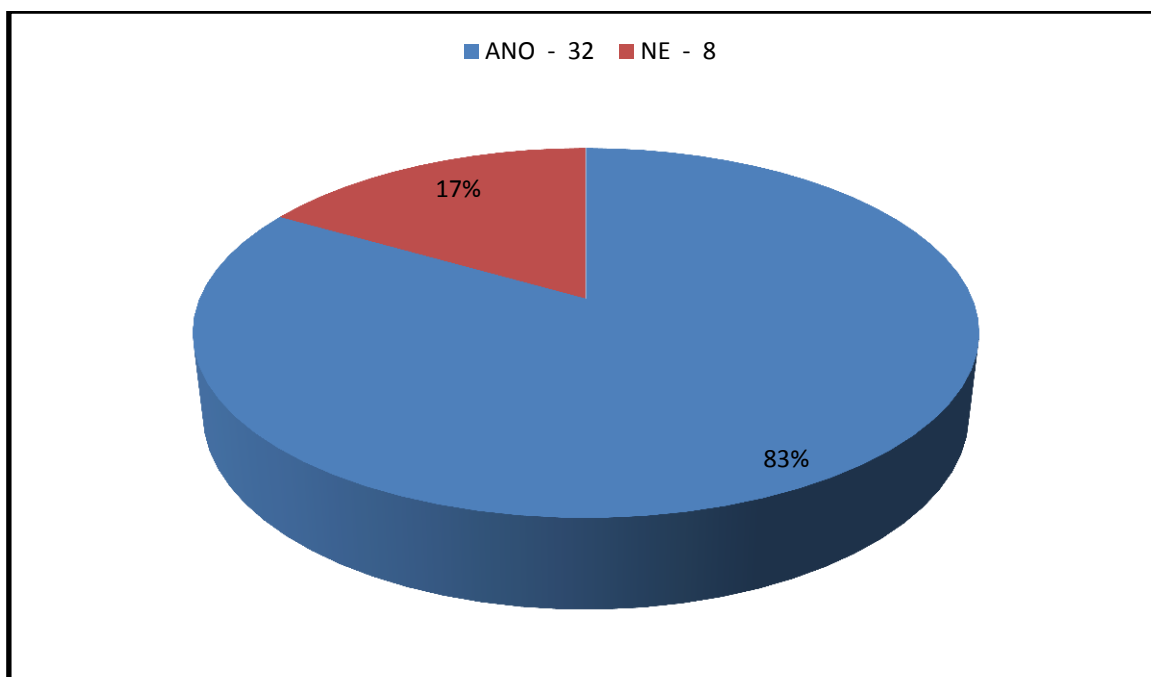
Graf č. 10 Považujete společné akce za přínosné

Otázka č. 11. Máte zájem o setkávání s odborníky v MŠ? (oční vyšetření, logoped ...)

Na tuto otázku odpovědělo 32 rodičů (83%) **ano** a 8 rodičů (17%) **ne**. Eventualitu setkávat se s odborníky v prostorách mateřské školy by uvítala většina rodičů. Jiné odborníky než uvedené v možnostech rodiče nenavrhl. Jedna z upřesňujících odpovědí byla „pohybové aktivity“. Oční vyšetření dětí již několik let zajišťujeme. O spolupráci s logopedem byl projevěn zájem i ze strany učitelek. Pro příští školní rok již probíhají jednání a upřesňování podmínky realizace s paní logopedkou, která by do školky dojížděla.

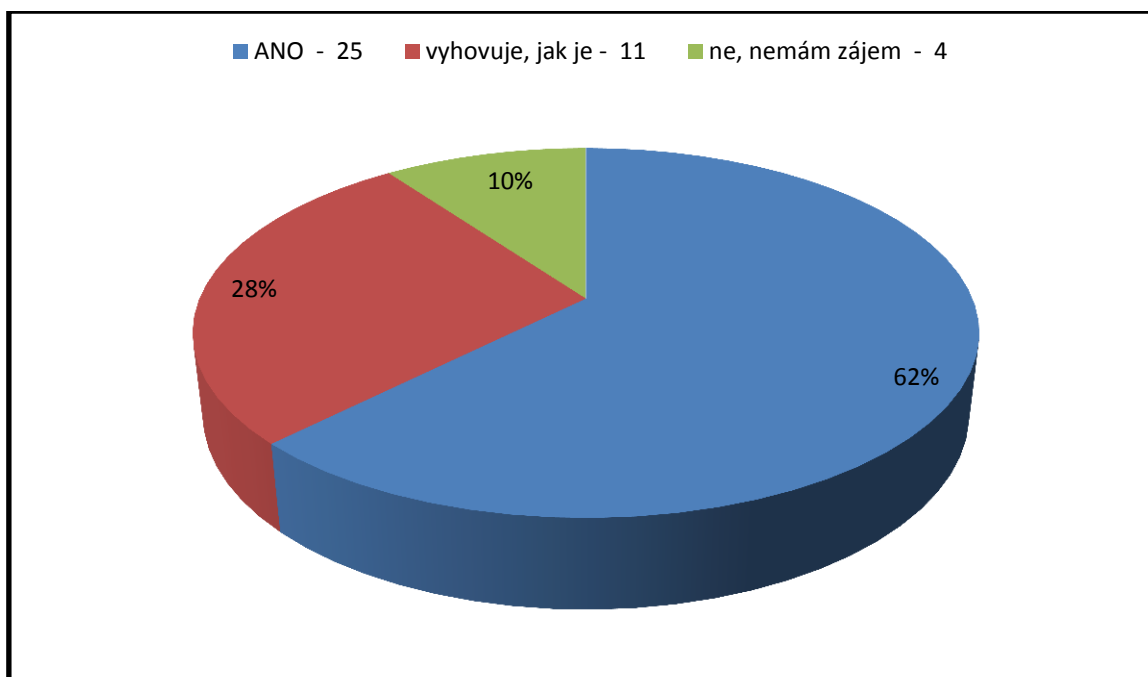
Graf č. 11 Máte zájem o setkávání s odborníky v MŠ

Otázka č. 12. Máte zájem o další druhy akcí pro rodiče a děti? (společné vycházky, výlety, divadlo, muzikály ...)

Z průzkumu vyplývá, že 25 rodičů (62%) **má zájem** o zařazení dalších společných aktivit pro rodiče a děti. 11 rodičům (28%) **vyhovují pořádané společné akce**. 4 rodiče (10%) **neprojevili zájem**. U možnosti ano uvedli někteří rodiče zájem o následující druhy akcí. Následující počty odpovědí jsou uvedeny od nejčastější k odpovědi s nejmenším počtem hlasů. Zapsané odpovědi jsou: Vše uvedené- 32krát, výlety- 4krát vycházka- 1krát, divadlo- 1krát, muzikály- 1krát, víc tvoření- 1krát.

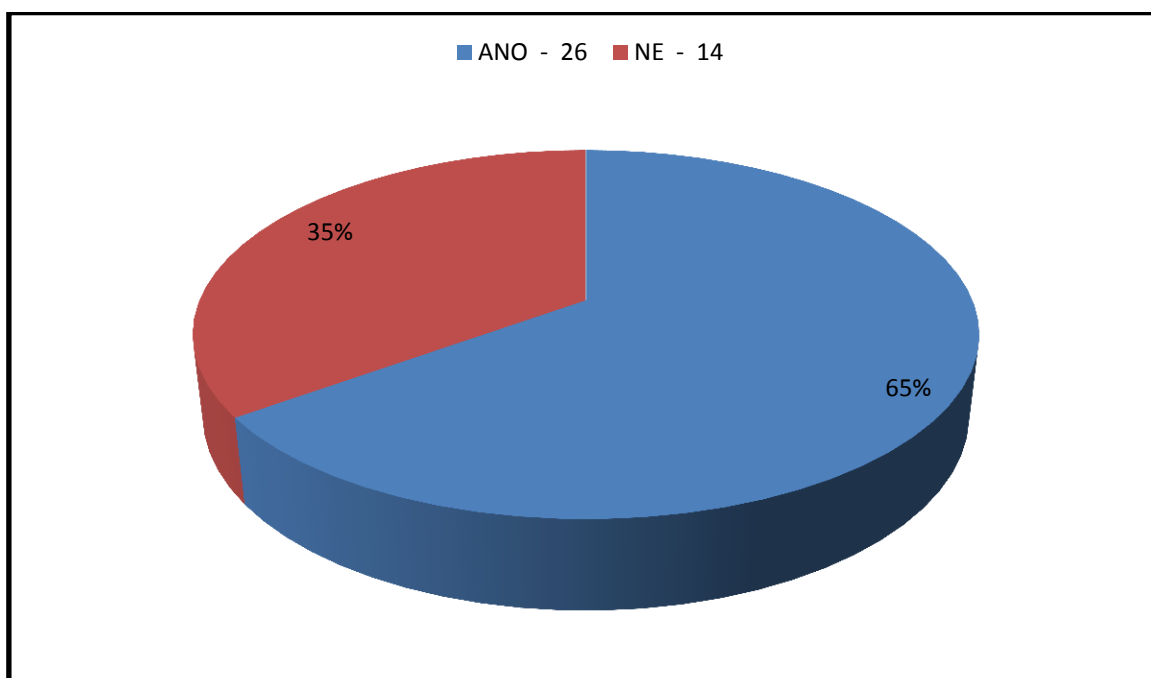
Graf č. 12 Máte zájem o další druhy akcí pro rodiče a děti

Otázka č. 13. Máte zájem o akce pro rodiče? (kurzy, besedy, kroužky, tvoření ...)

Zájem o akce pro rodiče vyplývá z uvedeného grafu. 26 rodičů (65%) odpovědělo **ano** a 14 rodičů (35%) **ne**. Většina dotazovaných v počtu 33 u odpovědi ano nezaškrtnla preferenci z nabídky akcí. Vypsání konkrétní návrhy byly tyto: tvoření- 4krát, besedy- 2krát, kurzy- 1krát.

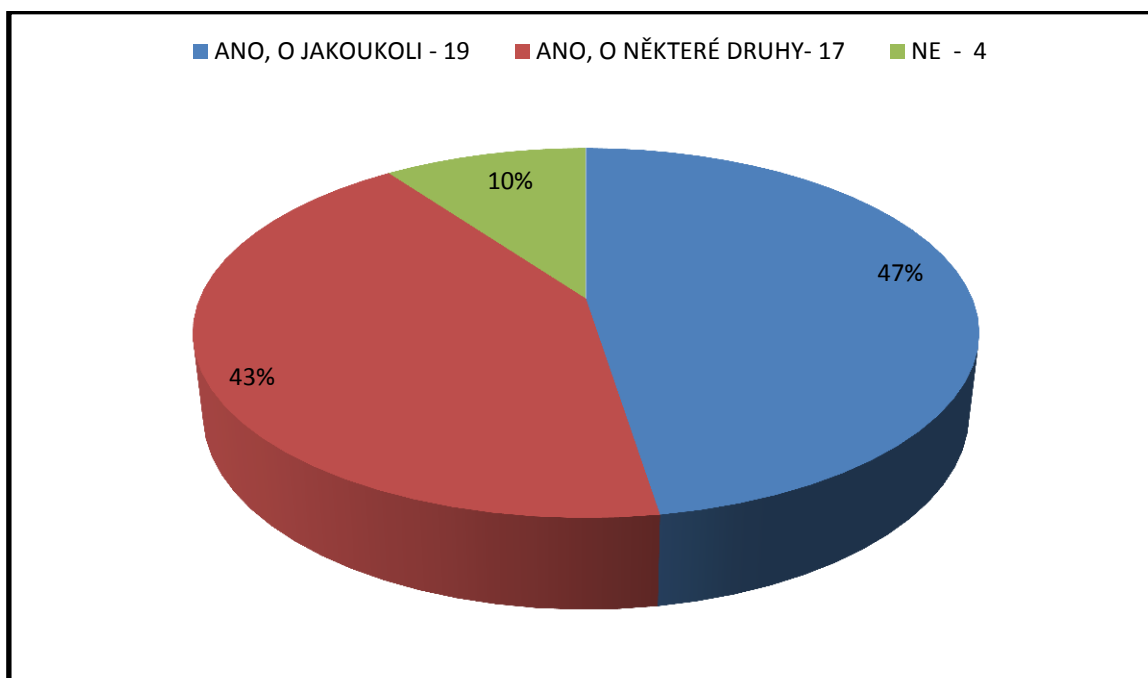
Graf č. 13 Máte zájem o akce pro rodiče

Otázka č. 14. Máte zájem o užší spolupráci či podporu MŠ? (např. pomoc při úpravě školní zahrady, drobné opravy, zprostředkování besed, exkurzí, sponzorské dary ve formě papírů, výtvarných potřeb, sběr papíru ...)

V odpovědích týkajících se zájmu o užší spolupráci se objevily pouze 4 **záporné** (10%). U jedné ze záporných odpovědí bylo uvedeno, že v případě potřeby ano. Celkem 36 rodičů projevilo o spolupráci zájem. Zájem 19 rodičů (47%) se přikláněl k variantě „**ano, o jakoukoli**“. Možnost „**o některé druhy**“ uvedlo 17 rodičů (43%). 5 rodičů napsalo možnost sponzorského daru, 3 rodiče navrhli pomoci na zahradě a 1 typ spolupráce se týkal darování papírů pro děti.

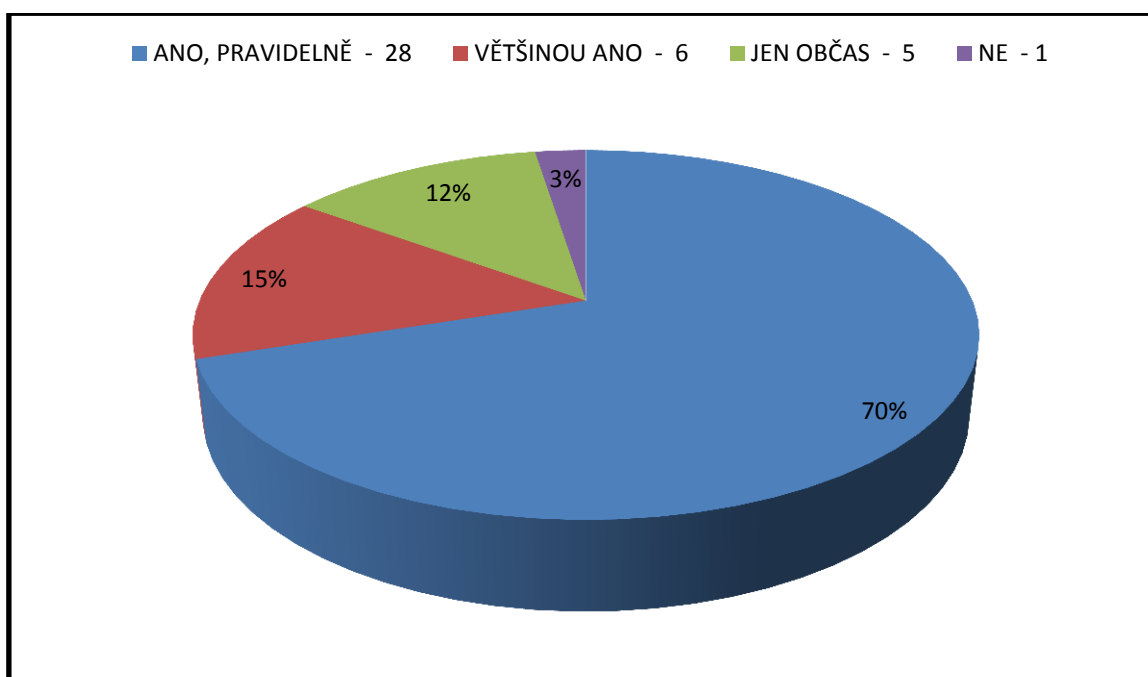
Graf č. 14 Máte zájem o užší spolupráci či podporu MŠ

Otázka č. 15. Sledujete nástěnky naší MŠ?

Většina respondentů, 28 (70%), odpověděla, že **pravidelně** (70%). Druhá nejčastější odpověď 6, byla **většinou ano** (15%). **Jen občas** se vyskytlo u 5 dotazovaných (12%) a **ne** pouze 1x (3%). Sledováním nástěnek dochází k rychlému předání informací velkému počtu rodičů. Rodičům tento způsob komunikace vyhovuje.

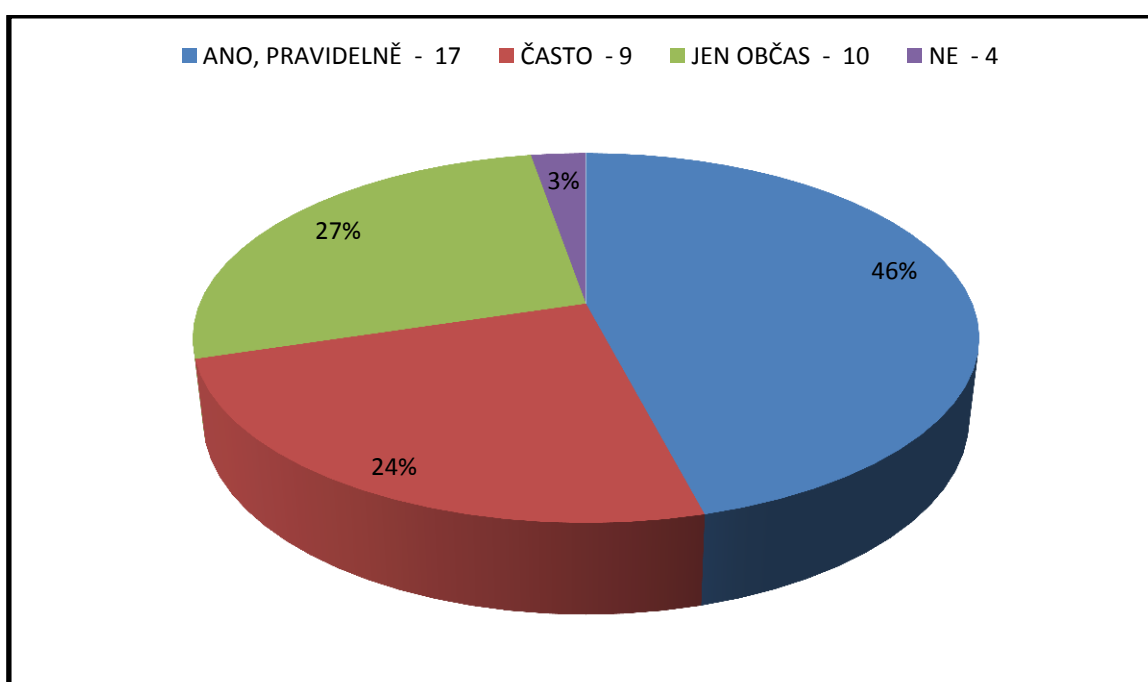
Graf č. 15 Sledujete nástěnky naší MŠ

Otázka č. 16. Sledujete webové stránky naší MŠ? (akce, aktuality, fotogalerii ...)

Na níže uvedeném grafu je vidět, že pravidelná sledovanost webových stránek není velká. **Pravidelně** jej sleduje 17 rodičů (48%), což je méně než polovina. Možnosti podle četnosti odpovědí jsou následující: **jen občas** 10krát (27%), **často** 9krát (24%) a **nikdy** 4krát (3%). Výsledky sledovanosti vedou k zamyšlení, jestli je web pro rodiče dost přehledný a zajímavý. Určitě se na tuto oblast komunikace více zaměříme.

Graf č. 16 Sledujete webové stránky naší MŠ

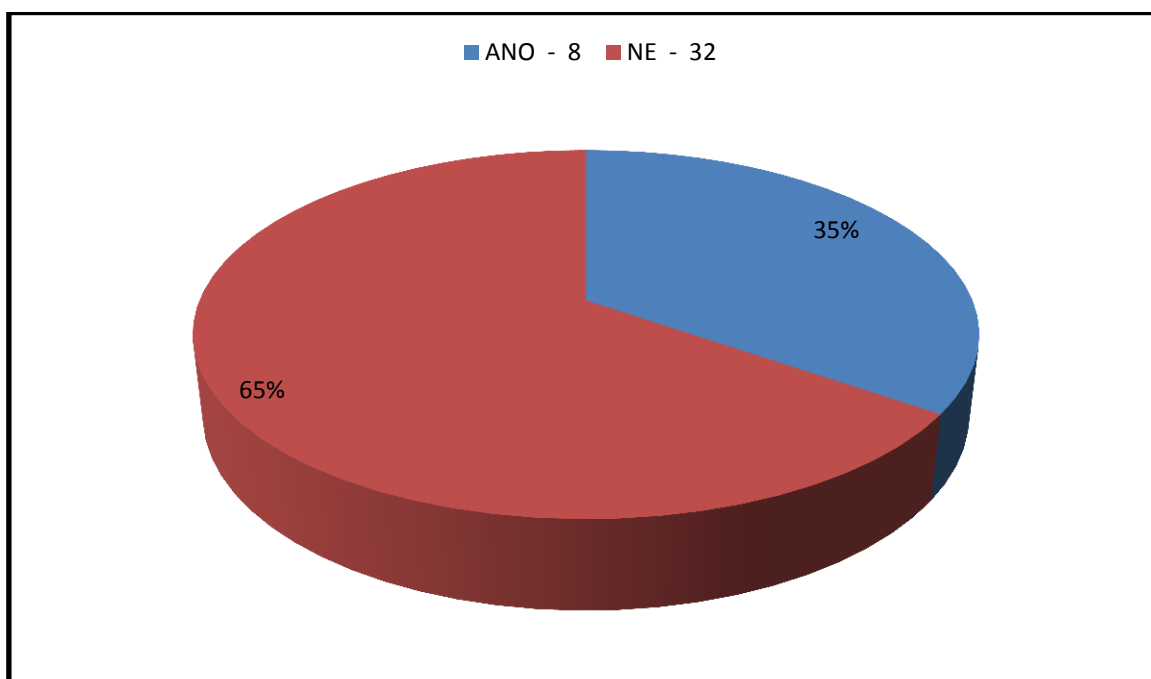

Otázka č. 17. Máte pro nás návrhy, připomínky či náměty na zkvalitnění naší spolupráce?

Z dotazovaných rodičů zvolilo možnost **ano** 8 (35%) a 32 variantu **ne** (65%).
Odpovědi ano byly upřesněny následujícími komentáři.

- 2 rodiče požadovali všechny informace o plánovaných akcích na papírcích
- 1 rodič by uvítal, kdyby byly informace o akcích oznamovány s větším předstihem
- 1 by uvítal stejné informace, které se objevují v průběhu týdne na nástěnce zveřejňovat i na webu
- 4 komentáře obsahovaly pochvalu a poděkování učitelkám za jejich práci

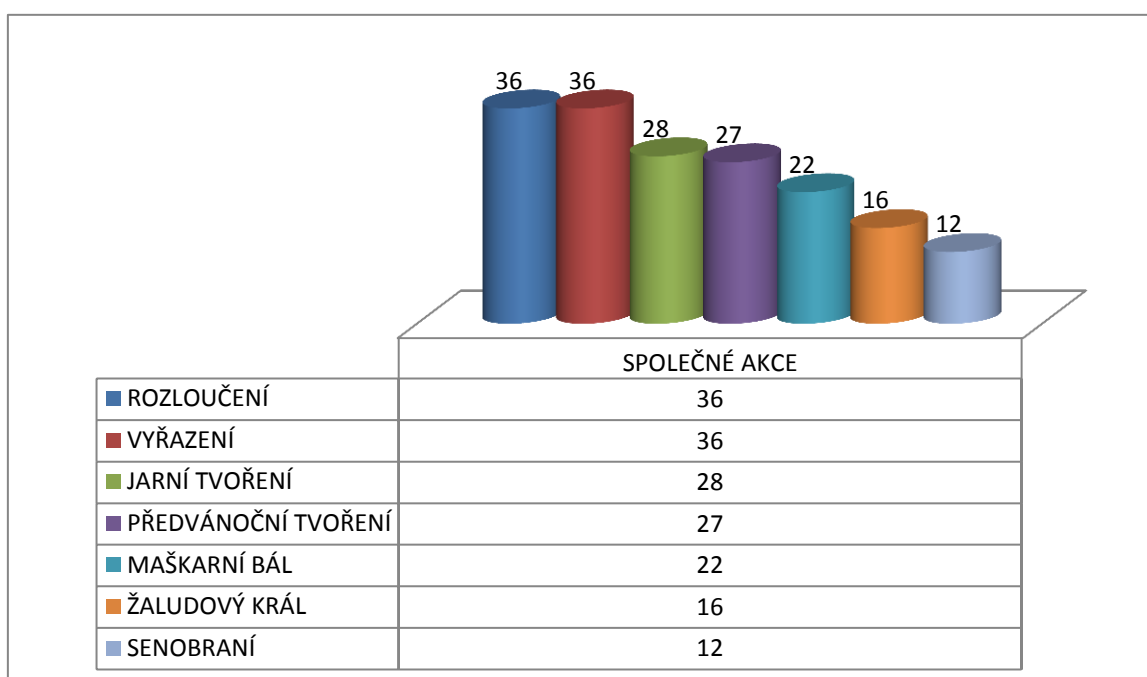
Graf č. 17 Máte pro nás návrhy, připomínky či náměty na zkvalitnění naší spolupráce

Otázka č. 18. Zaškrtněte, jakých společných akcí pro rodiče a děti se zúčastňujete.

Nejoblíbenější společné akce jsou rozloučení se školou a vyřazení předškoláků. Ty získaly stejně hlasů, 36. Na dalších místech se podle počtu označení seřadily: jarní tvoření (28), předvánoční tvoření (27), maškarní bál (22), žaludový král (16), senobraní (12). Zájem o společné akce pro děti a rodiče je vskutku velký. Vyhodnocení dotazníků to jen potvrdilo.

Graf č. 18 Zaškrtněte, jakých společných akcí pro rodiče a děti se zúčastňujete

6.2 VYHODNOCENÍ ROZHOVORU S UČITELKAMI MŠ CHOTÍKOV

Učitelkám MŠ Chotíkov jsem položila celkem 8 otázek týkajících se forem spolupráce rodičů a učitelů MŠ a podpory mimoškolních aktivit ze strany vedení. Účelem bylo zjistit, jak učitelky vnímají komunikaci a spolupráci ze strany rodičů a jaký význam jí přiřkládají. Vyjádření vedoucí paní učitelky označím U1 a odpovědi paní učitelky z druhého rozhovoru U2.

Otázka č. 1: V čem spatřujete význam spolupráce rodičů a MŠ?

U1: V jednotném výchovném působení.

U2: Ve společném a jednotném působení na děti.

V odpovědích na tuto otázku se obě paní učitelky naprosto shodly. Potvrdily poznatky z teoretické části, kde se důležitostí jednotného působení rodičů a učitelů na děti při výchově a vzdělávání v MŠ zabývám. Vzhledem k výsledkům dotazníkového šetření, kdy 87% rodičů potvrdilo spokojenost se spoluprací s učitelkami, lze tedy konstatovat, že podmínky pro jednotnou výchovu a vzdělávání v naší MŠ jsou velmi příznivé.

Otázka č. 2: Co vše si pod pojmem spolupráce, komunikace či partnerství v MŠ představujete?

U1: Informace o činnostech MŠ předávané internetem, nástěnky. Komunikace o dítěti ze strany učitelek a naopak informace od rodičů o tom, jak se dítě projevuje doma. Návštěvy rodičů ve třídě, pomoc při adaptaci, společné akce, sponzoring, využití povolání rodičů, besedy.

U2: Každodenní kontakt s rodiči a komunikace s nimi. Zájem o to, co ve školce děti dělají. Zájem a účast na společných akcích dětí a rodičů. Zájem rodičů o to, jestli nám nechybí nějaký výtvarný materiál.

Výčet činností, které si pod výše uvedenými pojmy paní učitelky představují, je v obou odpovědích velmi obsáhlý. Je to dáno faktem, že je MŠ plně podporuje. Všechny

tyto formy spolupráce i komunikace a jejich důležitost pro vzdělávání předškolních dětí obsahuje teoretická část bakalářské práce. Míra jejich využití a naplňování v procesu vzdělávání MŠ Chotíkov je součástí dalších otázek tohoto rozhovoru. Spokojenost s jejich realizací a přítomnost všech důležitých forem je patrná z vyhodnocených odpovědí z dotazníků pro rodiče.

Otázka č. 3: V jakých oblastech spatřujete silné stránky spolupráce rodičů a MŠ?

U1: Základem je komunikace – nejlépe osobní rozhovor.

U2: Naší silnou stránkou jsou asi společné akce pořádané na zahradě mateřské školy.

Silné stránky spatřují dotazované učitelky v osobních rozhovorech s rodiči a společných akcích pro učitele, rodiče a děti. Tyto druhy spolupráce jsou pro kvalitní a přínosné partnerství důležité. Dotazníkové šetření prokazuje, že rodiče mají o tyto oblasti mimořádný zájem.

Otázka č. 4: Jak hodnotíte spolupráci ve Vaší MŠ ze strany rodičů?

U1: Kladně.

U2: To nelze hodnotit všeobecně. Někteří rodiče dobře spolupracují, mají zájem. Jiní mají k naší práci výhrady.

Spolupráce rodičů může být ovlivněna mnoha faktory. Někteří z nich spolupráci při výchově a vzdělávání vyhledávají více, jiní o ní nejeví zájem. Toto téma je zahrnuto v teoretické části této práce. Výsledky výzkumu zveřejněného v praktické části dokládají, že většina rodičů spolupracuje s mateřskou školou velmi aktivně.

Otázka č. 5: Jaké aktivity jsou u rodičů nejoblíbenější?

U1: Společné akce.

U2: Určitě jsou to společná tvoření. Podzimní, velikonoční, vánoční. Podle jejich reakcí by jich mohlo být ještě víc.

Názor učitelek potvrdili v plné míře v dotaznících i rodiče.

Otázka č. 6: Jaké formy spolupráce ve Vaší MŠ chybí?

U1: Vzdělávací a přednášky pro rodiče, brigády v zahradě.

U2: Společné výlety s rodiči.

Výše jmenované akce a formy spolupráce byly i předmětem zjištění zájmu v dotaznících pro rodiče. Ti potvrdili o tyto činnosti zájem. Možnost setkávat se s rodiči a dětmi při mimoškolních činnostech, je také příležitostí ke komunikaci. Ta vede mimo jiné k hledání společných cest k výchovnému působení na děti.

Otázka č. 7: Podporuje vedení školy mimoškolní aktivity MŠ pro rodiče a veřejnost?

U1: Ano.

U2: Ano.

Vedení školy se o mimoškolní aktivity mateřské školy nejen zajímá, ale v plné míře je i podporuje. Paní ředitelka se většiny těchto akcí osobně zúčastňuje.

Otázka č. 8: Jak byste popsali spolupráci MŠ, do které jste chodili sami, Vaše děti a ve které pracujete nyní?

U1: Dříve rodiče předali děti v šatně a dnes se zajímají, hodnotí prostředí, učitelky, dávají podněty, mají připomínky, chtějí se podílet.

U2: Dříve byla spolupráce omezena na občasnou besídku.

Společnou práci mateřské školy, kam chodily dotazované učitelky nebo jejich děti, vymezily občasnou besídkou. Děti byly předávány učitelce v šatně, čímž veškerý vzájemný kontakt končil. Dnes se většina rodičů o dění ve školce zajímá, hodnotí je, dává podněty, má připomínky a chce se na činnosti a spolupráci podílet.

Představy o realizaci spolupráce s rodiči vyplývající z těchto rozhovorů jsou prakticky totožné s hodnocením spolupráce a návrhy na další společné činnosti z dotazníků pro rodiče.

7 ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce, bylo zjistit, zda je spolupráce MŠ a rodičů pro obě strany uspokojivá a zda jsou rodiče spokojeni s nabízenými aktivitami v MŠ. Záměrem bylo i zjištění chybějících forem spolupráce MŠ a rodičů. Tento cíl byl splněn.

Bylo prokázáno, že způsob komunikace, jak je nastaven v MŠ Chotíkov, nastoluje nenásilnou formou podmínky podporující spolupráci a zároveň vytváří vhodné podmínky pro úspěšný rozvoj osobnosti předškolních dětí. Na základě realizovaného výzkumu jsem došla k závěru, že rodiče nepodceňují význam spolupráce s MŠ.

Další závěr, který vyplynul z výzkumu, je zjištění, že v naší MŠ rodiče přínosné formy spolupráce nepostrádají, neboť je nabízíme. Za nabídku spolupráce rodiny a mateřské školy, která je efektivní, lze například považovat možnost vstupu rodičů do tříd, možnost spolupodílet se na plánování, akce pro společně strávené chvíle. I v tomto ohledu můžeme považovat vzájemnou spolupráci za efektivní. Dokazuje to vysoké procento účasti na společných činnostech.

Pro kvalitní společnou práci je velmi důležitá vhodná forma komunikace. Z výsledků šetření lze potvrdit další předpoklad, že využívané přímé i nepřímé formy komunikace, vedou v Mateřské škole Chotíkov k přínosné oboustranné spolupráci. Dostatečně efektivní se neprokázala informovanost prostřednictvím webových stránek. Toto zjištění je pro nás motivací stránky vylepšit a zefektivnit.

Výsledky hodnocených forem spolupráce jsou pro MŠ Chotíkov důležitým materiálem, na jehož základě lze spolupráci s rodiči dále efektivně rozvíjet.

RESUMÉ

Bakalářská práce je zaměřena na téma „Spolupráce MŠ Chotíkov a rodiny“.

Teoretická část se zabývá jednotlivými faktory, které ovlivňují rozvoj osobnosti dítěte. Jsou zde popisována teoretická východiska výchovy a vzdělávání v rodině se zřetelem na její funkce a výchovné styly a její současné projevy v mateřské škole. Dále je věnována pozornost spolupráci rodiny a mateřské školy při výchově a vzdělávání dítěte.

V praktické části se bakalářská práce věnuje výzkumu, který je zaměřen na zjištění, o jaké formy spolupráce jeví rodiče zájem a jak ji hodnotí. Analyzuje, jaké formy spolupráce jsou realizovány a jaký přínos pro dítě mají z pohledu rodičů i z pohledu mateřské školy.

Klíčová slova: rodina, výchova, mateřská škola, vzdělávání, spolupráce, komunikace

SUMMARY

Bachelor thesis is focused on the theme "Cooperation kindergarten Chotikov and family."

The theoretical part deals with the various factors that affect the child's personality development. There are described theoretical basis of education in the family with respect to its functions and educational styles and its contemporary manifestations in kindergarten. It also pays attention to cooperation family and kindergarten in the upbringing and education of the child.

In the practical part is thesis devoted to the research, which is focused on the discovery of what appear to be a form of cooperation interesting for parents and how they evaluate it. It analyzes what forms of cooperation are implemented and what the benefits are for the child from the parents perspective and from the perspective of kindergarten.

Keywords: family, education, kindergarten, education, cooperation, communication

SEZNAM LITERATURY

1. ATHEY, Chris. *Parental involvement in nursery education*. Early Childhood, 1, 3, December, 1980.
2. BRUCE, Tina. *Předškolní výchova: deset principů moderní pedagogiky a jejich aplikace v praxi*. Praha: Portál, 1996. Výchova dětí od 3 do 8 let. ISBN 80-7178-068-5.
3. GILLERNOVÁ, Ilona., MERTIN, Václav.(eds) *Psychologie pro učitelky mateřských škol*. Praha: Portál 2003.
4. HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1168-3.
5. KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1568-1.
6. LAŽOVÁ, Ladislava. *Mateřská škola komunikuje s rodiči: výměna informací, řešení problémů*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0378-0.
7. LEWIN, Kurt. *Principles of topological psychology*. New York: McGraw-Hill, 1936.
8. MATĚJČEK, Zdeněk. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha, 1992.
9. MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Ilustroval Vladimír JIRÁNEK. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-58-X.
10. OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Vyd. 2. opr. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2002. Studijní texty pro distanční studium. ISBN 80-7083-656-3.
11. OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5107-8.
12. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.
13. SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004. ISBN 80-87000-00-5.
14. SVOBODOVÁ, Eva. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.
15. WALTEROVÁ, Eliška. *Kurikulum: proměny a trendy v mezinárodní perspektivě*. Brno: Masarykova univerzita, 1994.

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Graf č. 1: Pohlaví dotazovaných	32
Graf č. 2: Věková kategorie respondentů	33
Graf č. 3: Věková kategorie respondentů	34
Graf č. 4: Jste spokojeni se spoluprací s učitelkami	35
Graf č. 5: Máte dostatek možností komunikovat s učitelkami	36
Graf č. 6: Jak často komunikujete s učitelkou MŠ	37
Graf č. 7: Jakou formu komunikace v MŠ nejčastěji využíváte	38
Graf č. 8: Máte zájem o zařazení konzultačních hodin	39
Graf č. 9: Jste spokojeni se společnými akcemi pořádanými pro rodiče a děti	40
Graf č. 10: Považujete společné akce za přínosné	41
Graf č. 11: Máte zájem o setkávání s odborníky v MŠ	42
Graf č. 12: Máte zájem o další druhy akcí pro rodiče a děti	43
Graf č. 13: Máte zájem o akce pro rodiče	44
Graf č. 14: Máte zájem o užší spolupráci či podporu MŠ	45
Graf č. 15: Sledujete nástěnky naší MŠ	46
Graf č. 16: Sledujete webové stránky naší MŠ	47
Graf č. 17: Máte pro nás návrhy, připomínky či náměty na zkvalitnění naší spolupráce ..	48
Graf č. 18: Zaškrtněte, jakých společných akcí pro rodiče a děti se zúčastňujete	49
Tabulka č. 1: Pořadí podle věkových kategorií	33

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Dotazník pro rodiče I

Příloha č. 2 Otázky k rozhovoru s učitelkami MŠ Chotíkov V

PŘÍLOHY**Příloha č. 1****Dotazník - Spolupráce MŠ Chotíkov a rodiny**

Vážený rodiče,

chtěla bych Vás požádat o chvíli Vašeho času a vyplnění dotazníku, který je součástí výzkumu mé bakalářské práce na téma „Spolupráce MŠ a rodiny“. Dotazník je anonymní a data budou použita pro účely této práce. Tento výzkum může pomoci lépe plánovat a zařazovat aktivity a také prohlubovat spolupráci s rodiči. Děkuji za Vaši ochotu a pomoc.

Vaši odpověď označte křížkem. Na volné řádky máte možnost upřesnit odpověď nebo připsat Váš názor či podnět pro zkvalitnění naší práce.

1. Pohlaví

MUŽ ŽENA

2. Věk

20 - 25 26 - 30 31 - 35 36 – 40 41 a více

3. Věk druhého z rodičů

20 - 25 26 - 30 31 - 35 36 – 40 41 a více

4. Jste spokojeni se spoluprací s učitelkami?

ANO SPÍŠE ANO SPÍŠE NE NE

.....
.....

5. Máte dostatek možností komunikovat s učitelkami?

- ANO SPÍŠE ANO SPÍŠE NE NE

.....

.....

6. Jak často komunikujete s učitelkou MŠ?

- DENNĚ 1X TÝDNĚ 1X MĚSÍČNĚ NIKDY

7. Jakou formu komunikace v MŠ nejčastěji využíváte?

- DOMLUVENÉ SCHŮZKY
- ROZHOVORY PŘI AKCÍCH MŠ
- RÁNO PŘI PŘÍCHODU DÍTĚTE (ODPOLEDNE PŘED ODCHODEM)
- JINAK (uvedte jak)

.....

.....

8. Máte zájem o zařazení konzultačních hodin?

- ANO NE, VYHOVUJÍ MI STÁVAJÍCÍ ZPŮSOBY

.....

.....

9. Jste spokojeni se společnými akcemi pořádanými pro rodiče a děti?

- ANO SPÍŠE ANO SPÍŠE NE NE

.....

Příloha č. 2

Rozhovor s učitelkami MŠ Chotíkov

Otázka č. 1: V čem spatřujete význam spolupráce rodičů a MŠ?

Otázka č. 2: Co vše si pod pojmem spolupráce, komunikace či partnerství v MŠ představujete?

Otázka č. 3: V jakých oblastech spatřujete silné stránky spolupráce rodičů a MŠ?

Otázka č. 4: Jak hodnotíte spolupráci ve Vaší MŠ ze strany rodičů?

Otázka č. 5: Jaké aktivity jsou u rodičů nejoblíbenější?

Otázka č. 6: Jaké formy spolupráce ve Vaší MŠ chybí?

Otázka č. 7: Podporuje vedení školy mimoškolní aktivity MŠ pro rodiče a veřejnost?

Otázka č. 8: Jak byste popsali spolupráci MŠ, do které jste chodili sami, Vaše děti a ve které pracujete nyní?